

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
Факультет фінансів**

Кафедра фінансів імені Віктора Федосова

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«Митна справа»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	07 «Управління та адміністрування»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Форма навчання: Очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Митна політика України: стан, виклики та перспективи»

здобувача Добудько Ганни Ігорівни_____

(ПІБ, підпис)

Науковий керівник: к.е.н., доцент Завистовська Г. І.

(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри: д. е. н., професор Опарін Валерій Михайлович

(підпис)

Київ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	6
1.1. Поняття та сутність митної політики в країні	6
1.2 Нормативно-правове регулювання митної політики в Україні	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	23
2.1 Показники та індикатори регулювання митної політики.....	23
2.2 Аналіз сучасного стану митно-тарифного регулювання в Україні	30
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	46
3.1 Проблеми здійснення митно-тарифного регулювання митної політики в Україні.....	47
3.2. Міжнародний досвід митного регулювання та шляхи його застосування в удосконаленні митної політики України в післявоєнний період.....	52
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60

ВСТУП

Актуальність теми полягає в тому, що митна політика є важливим елементом економіки будь-якої країни, включаючи Україну. Вона забезпечує контроль за переміщенням різних товарів через митний кордон, сприяє розвитку зовнішньої торгівлі і захисту національних інтересів. В інших словах, митна політика визначає правила і процедури, які регулюють обмін товарами між країнами, і має значний вплив на економічний розвиток та безпеку країни. Однак, в умовах посилення глобалізації, євроінтеграції та розвитку електронної комерції, митна політика України зазнає великих викликів та потребує переосмислення та реформування. На сьогоднішній день Україна знаходиться у пошуку ефективних методів та інструментів регулювання митної політики для забезпечення сталого економічного розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. По тематиці митної політики та її впливу на розвиток зовнішньоекономічних відносин найбільш значний науковий внесок у розуміння внесли такі автори як Іванова О., Петров В., Сидоренко Н., Ковальчук М..В моєму дослідженні розглянуті роботи таких вітчизняних науковців як: Бережнюк І.Г, Гребельник О.П, Д. В. Приймаченко, Шевчук С.В. та Мискіна Ю.І.

Мета і завдання дослідження Метою дослідження визначення основних викликів сучасного стану митної політики України та перспектив розвитку митної політики, а також розгляд інструментів, заходів та методів, які вона проводить.

Для досягнення цієї мети в роботі розглядаються такі завдання:

- Розкрити поняття та сутність митної політики.
- Дослідити нормативно-правове регулювання митної політики в Україні.
- Розглянути та систематизувати показники та індикатори регулювання митної політики.
- Проаналізувати сучасний стан митно-тарифного регулювання в Україні.

- Обґрунтувати основні проблеми здійснення митно-тарифного регулювання митної політики в Україні.
- Дослідити та оцінити міжнародний досвід митного регулювання та визначити шляхи його застосування в удосконаленні митної політики України в післявоєнний період.

Об'єктом дослідження є митна політика України.

Предметом дослідження – є економічні відносини, що виникають між суб'єктами в державі із застосуванням митних процедур та інструментів митної політики України, такі як митні процедури та правила, митні пільги та режими, митний контроль та митний нагляд, митні ставки та їх вплив на зовнішньоекономічну діяльність України.

Методи дослідження. В процесі дослідження митної політики України використовуються різноманітні методи дослідження такі як аналітичний та порівняльний методи, статистичний аналіз, дослідження документів та законодавства. Тобто аналіз наукової літератури, публікацій у ЗМІ, які надали детальний огляд теоретичних підходів та практичного досвіду в галузі митної діяльності, а також були використані статистичні дані та інших джерел інформації, які допомогли оцінити стан та тенденції розвитку митної справи в Україні. У результаті використання цих методів отримано висновки та рекомендації щодо вдосконалення митної політики України.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів:

Отримані результати дослідження митної політики України мають важливу теоретичну значущість, оскільки вони сприятимуть поглибленню знань про зовнішньоекономічну діяльність та регулювання митної сфери в Україні та можуть стати підґрунтям для подальшого дослідження та розробки рекомендацій для покращення діяльності в цій сфері.

Також результати дослідження мають практичну значущість, оскільки вони можуть бути використані в повсякденній діяльності митних органів, урядових органів

та підприємств, які займаються зовнішньоекономічною діяльністю. Рекомендації та пропозиції, що випливають з результатів дослідження, можуть бути застосовані для покращення ефективності митних процесів та заходів, зменшення витрат на митне оформлення товарів, збільшення конкурентоспроможності виробників та ін.

Методична значущість дослідження полягає тому, що воно спрямоване на розробку нових підходів до аналізу та оцінки митної політики України. Особлива увага приділяється визначенню критеріїв, які дозволять оцінити ефективність митних заходів та інструментів. Отримані результати з цього дослідження можуть бути практично використані у митному контролі та управлінні митними процедурами.

Інформаційна база дослідження буде містити широкий спектр джерел інформації, який включає: законодавчу базу України щодо митної політики, включаючи закони, постанови Кабінету Міністрів України, розпорядження та інші нормативно-правові акти; дані митних органів України щодо обсягів і структури зовнішньої торгівлі України, включаючи експорт, імпорт та транзит товарів, а також статистику митних платежів; статистичні дані Державної служби статистики України щодо обсягів та структури зовнішньої торгівлі України, включаючи експорт, імпорт та транзит товарів; дані міжнародних організацій, таких як Всесвітня митна організація та Європейський Союз, щодо міжнародних стандартів митної політики;

Отже, результати дослідження митної політики України мають великий практичний і науковий потенціал, який може бути успішно використаний для вирішення актуальних завдань у галузі зовнішньоекономічної діяльності. Дослідження українських та зарубіжних науковців та експертів щодо митної політики та її впливу на економіку України, статистичні дані офіційних сайтах, звіти рейтингових агентств, фінансові звіти та інші ресурси, що стосуються митної політики України.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

1.1 Поняття та сутність митної політики в країні

В сучасному світі глобалізації і євроінтеграції митна політика набуває ще більшої актуальності, оскільки країни стикаються з необхідністю вирішення складних завдань щодо гармонізації своїх митних процедур і стандартів з міжнародними нормами. Ефективне виконання митної політики сприяє привабливості для привернення зарубіжних інвестицій, сприяє розширенню зовнішньої торгівлі, гарантує захист внутрішнього ринку від нелегальної конкуренції та контрабанди, а також сприяє спрощенню та автоматизації митних процедур з метою підтримки підприємницької діяльності.

Митна політика визначається як система стратегій та принципів, які використовуються державою з метою захисту своїх митних інтересів, забезпечення безпеки в митних питаннях, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, стимулювання економічного розвитку та інтеграції країни в глобальну економічну систему.

Підходи вітчизняних науковців до визначення сутності митної політики, звичайно, різні, наприклад Бережнюк І.Г. вважав, що саме система поглядів, ідей і переконань формує основні правові та економічні та організаційні основи митної справи[1, с.11], Гребельник О.П. писав, що це комплексна система заходів, спрямованих на забезпечення економічного суверенітету країни, захист держави кордони, реалізація зовнішньоекономічної стратегії через сферу митних відносин. [2, с.26]

Д. В. Приймаченко вважав, що митна політика – це відносно стабільна, організована діяльність державних інституцій, спрямована на визначення цілей і

напрямів національної політики в певній сфері та їх реалізацію за допомогою політико-правових, економічних та організаційних заходів, спрямованих на захист національних інтересів та безпеки[3, с.17], щодо Шевчука С.В. та Ю.І. Мискін, вважали, що це сукупність цілей, завдань, принципів і принципів управління діяльністю держави в митній сфері з метою забезпечення митної безпеки та захисту інтересів митних органів при реалізації прерогатив держави на зовнішньому та внутрішньому захисті товаровиробника та формування сприятливого інвестиційного клімату.[4]

Митна політика спрямована на забезпечення та захист прав і законних інтересів громадян, суб'єктів підприємницької діяльності, держави, з чого випливають основні цілі митної політики, такі як забезпечення надходжень до бюджету, вплив на кон'юнктуру ринку, сприяння політичному та економічному розвитку, стабільності, забезпечення економічної безпеки, забезпечення санітарної безпеки, охорони громадського порядку, охорони здоров'я населення та охорони культурних цінностей.

Формування сучасної митної політики в Україні пройшло крізь кілька важливих етапів. Початковий етап (1991–1993) був спрямований на контроль за зовнішньоекономічною діяльністю господарських суб'єктів. Наступний етап (1994–1995) став акцентувати увагу на зборі податків з експорту та імпорту для поповнення державного бюджету. Третій етап (1996–1998) характеризувався протекціоністським підходом, спрямованим на захист національних виробників від зовнішньої конкуренції. На сучасному етапі виникають завдання, які включають удосконалення митно-тарифного регулювання відповідно до європейських та світових стандартів, виконання зобов'язань, пов'язаних з членством в Світовій організації торгівлі, а також впровадження Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яка набула чинності з 1 січня 2016 року. [5]

Важливим інструментом забезпечення національної безпеки країни є митна політика. Встановлюючи митні правила та обмеження, країна може захистити своїх громадян і підприємства від небезпек, створених іноземними товарами та послугами.

Митні правила можуть бути спрямовані на запобігання імпорту небезпечних товарів, таких як наркотики, зброя та вибухові речовини. Також митні обмеження можуть бути запроваджені для захисту вітчизняних виробників від дешевого імпорту, який може призвести до збитків вітчизняної економіки та зниження рівня зайнятості.

На підставі цього, можна вказати основні принципи, на яких базується митна політика, до них відносяться:

Загальне:

1. Недискримінація – це принцип, відповідно до якого всі товари повинні оброблятися митними органами на однакових умовах.

2.Прозорість (Прозорість та зрозумілість) – принцип, який передбачає відкритість митних процедур та їх доступність для всіх учасників митного процесу.

3. Оперативність – принцип, покликаний забезпечити швидке та якісне виконання митних процедур.

4. Захист інтересів держави - принцип, що забезпечує збереження економічних, фінансових та інших інтересів держави під час проведення митного контролю.

5. Дотримання міжнародних стандартів - принцип, який передбачає відповідність митної політики вимогам міжнародного права та міжнародним стандартам. [6]

-І спеціальні, які включають такі принципи:

-єдність митної політики, що є невід'ємною складовою зовнішньої політики країни;

-єдність механізмів державного регулювання та контролю за зовнішньою економічною діяльністю.

-єдність тарифної політики;

-єдність політики експортно-імпортного контролю;

-єдність митної території держави;

-гармонізація та уніфікація митної діяльності держави із загальноприйнятими міжнародними нормами та стандартами;

-забезпечення захисту прав та законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічних відносин- юридична рівність і недискримінація, виключення необґрунтованого втручання держави у зовнішньоекономічну діяльність.[7]

У свою чергу, в Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» надано перелік принципів зовнішньоекономічної діяльності, до яких зараховано такі:

- 1) принцип суверенітету народу України в здійсненні зовнішньоекономічної діяльності;
- 2) принцип свободи зовнішньоекономічного підприємництва;
- 3) принцип юридичної рівності й недискримінації;
- 4) принцип верховенства закону;
- 5) принцип захисту інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;
- 6) принцип еквівалентності обміну, неприпустимості демпінгу під час увезення та вивезення товарів [8]

Митна політика є необхідним компонентом державної політики. Він формується державними установами з урахуванням думок усіх зацікавлених сторін і реалізується виключно державними органами. Існує нерозривний зв'язок між розвитком митної політики та гарантуванням національної безпеки та економічної стійкості країни виявляється. Міністерство фінансів України акцентує увагу на основних напрямках, які є пріоритетними в реалізації державної митної політики:

- Забезпечення безпеки та розвитку міжнародної торгівлі шляхом спрощення та уніфікації митних процедур.
- Підтримка ефективного проведення митних платежів.
- Розвиток інфраструктури, електронних технологій та послуг для поліпшення міжнародної торгівлі.
- Гарантування захисту суспільства, здоров'я населення, безпеки довкілля та протидії незаконному переміщенню наркотиків та зброї.
- Зміцнення ефективності співпраці в глобальній митній сфері. [9]

Для регулювання імпорту та експорту товарів і послуг встановлюються митні правила і тарифи. Запроваджуючи тарифи та інші обмеження, країна може захистити свій внутрішній ринок і зберегти робочі місця для своїх громадян.

Митна політика є важливим інструментом економічної політики країни, який повинен виконувати ряд функцій для забезпечення стабільного розвитку національної економіки.

Основними функціями митної політики є:

1. Регулююча функція. Митна політика може бути використана для регулювання внутрішнього та зовнішнього ринків країни, контролю обсягів експорту та імпорту товарів, а також для забезпечення збалансованості торгових відносин з іншими країнами.
2. Захисна функція. Митна політика може бути використана для захисту національного виробника від конкуренції з боку імпортованих товарів шляхом встановлення митних бар'єрів на певні види товарів.
3. Стимулююча функція. Митна політика може бути використана для стимулювання виробництва та експорту різних видів товарів шляхом встановлення митних пільг і пільгових режимів для підприємств.
4. Контрольна функція. Митна політика може бути використана для контролю за переміщенням окремих товарів через митний кордон країни, а також за дотриманням митних правил і процедур.

Виконуючи свої функції, митна політика включає ряд інструментів і заходів.

Основними (тарифними) інструментами та заходами є:

1. Встановлення ставок мит та митних зборів. Митні ставки встановлюються для кожного виду товарів, що імпортується або експортується з країни, і визначаються залежно від рівня конкуренції на ринку, тарифних зобов'язань країни в рамках міжнародних договорів, технічних характеристик товарів та інших факторів. Митні пільги можуть бути надані на певні види товарів для

стимулювання їх виробництва або експорту, або для зменшення витрат вітчизняних виробників.[10]

2.Встановлення правил визначення митної вартості; З метою запобігання порушенням митного законодавства при встановленні митної вартості товарів та інших предметів у разі переміщення їх через митний кордон України [11]

3. Встановлення правил декларування. Декларація є уніфікованою та єдиною для всіх законодавчо встановлених випадків її подання;

4. Формування організаційних засад функціонування органів митного контролю;[12]

5. Встановлення квот на імпорту та експорт певних товарів. Квоти встановлюються для регулювання обсягів імпорту та експорту певних товарів, заради захисту виробників, що діють на внутрішньому ринку або забезпечення стійкості національної економіки.[8]

6. Застосування спеціальних митних режимів, таких як "митний склад", "митне оформлення в групах", "митне зонування". Ці режими дозволяють здійснювати транзит, зберігання та переробку товарів без сплати мита або зі зменшенням його ставок.[13]

7. Застосування митних санкцій у випадках порушення митних правил або прийняття неправомірних дій. Митні санкції можуть включати штрафи, конфіскацію товарів або заборону на подальші операції з митними товаром.[13]

До нетарифних інструментів і заходів належать:

Обмеження на обсяг експорту та імпорту товарів визначено кількісними межами. (зокрема, квоти);

- Технічне регулювання (встановлення національних стандартів та сертифікація), інформаційні вимоги, вимоги до маркування, контролю, лабораторного обстеження та карантину;

- Ліцензування зовнішньоекономічної діяльності;

- Інструменти прихованого протекціонізму (держзакупівлі, субсидії тощо)

Крім того, митна політика передбачає контроль за переміщенням товарів через митний кордон, що дозволяє уникнути контрабанди та забезпечити безпеку держави. Для здійснення цієї функції митниця має право здійснювати митний огляд і огляд товарів із застосуванням різних методів і обладнання, а також проводити перевірки на місці.

Митна політика виконує також важливу функцію контролю за дотриманням різних норм та законодавства, пов'язаних з зовнішньою торгівлею. Це досягається шляхом забезпечення виконання митних правил та нормативно-правових актів, які регулюють митні процедури. Крім того, митниця проводить митний контроль для перевірки відповідності правилам походження товарів, що є важливим для захисту вітчизняних виробників від недобросовісної конкуренції шляхом дешевого імпорту.

Однією з важливих функцій митної політики є застосування митних санкцій, які включають штрафи за порушення митних правил, заборону на ввезення або вивезення товарів, а також часткове або повне припинення зовнішньої торгівлі з певною країною, у разі порушення митних норм та законодавчих актів. Таким чином, митна політика спрямована на захист вітчизняних виробників, стимулювання зовнішньої торгівлі, регулювання та контроль за переміщенням товарів через митний кордон, а також забезпечення дотримання прав та законів, що пов'язані з зовнішньою торгівлею. Для досягнення цих цілей митна служба використовує різні інструменти та заходи, такі як встановлення митних ставок і квот, надання митних пільг, застосування спеціальних митних режимів, митне зонування, митний контроль і митні санкції. [14]

Крім того, митна політика може бути використана для досягнення інших цілей, таких як захист національної безпеки, боротьба з контрабандою та нелегальною торгівлею, здійснення контролю за експортом важливих для країни ресурсів, забезпечення дотримання вимог екологічного законодавства. і суспільні норми виробництва та ін. Усі ці функції митної політики спрямовані на забезпечення ефективного функціонування зовнішньої торгівлі та захист національних інтересів.

Враховуючи те, що Україна є державою з відкритою економікою та активно бере участь у міжнародній торгівлі, митна політика в Україні має важливе значення для забезпечення економічного розвитку країни та національної підтримки та розвивається в напрямку гармонізації із загальноприйнятими міжнародними стандартами.

Співпраця, яка здійснюється в межах Світової організації торгівлі (СОТ), спрямована на зниження торговельних перешкод між країнами-учасницями та має великий вплив на регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Відповідно до Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ/СОТ), реалізація цієї співпраці спрямована на створення сприятливих умов для торгівлі, шляхом зменшення обмежень та бар'єрів, що можуть стояти на шляху міжнародного обміну товарами та послугами. [15], захист національної економіки повинен ґрунтуватися на економічно обґрунтованих митних тарифах, а не на інших комерційно-обмежувальних заходах. Головною метою цього принципу є чітке визначення рівня захисту вітчизняних виробників і мінімізація використання захисних заходів, таких як ліцензування імпорту та експорту, кількісні обмеження, тарифні квоти, сертифікація та субсидування. Однією з головних умов для приєднання України до СОТ було зниження митних ставок, що поетапно впроваджується відповідно до графіка зобов'язань та послуг України, визначеного в Протоколі про вступ України до Світової організації торгівлі. [16]

На митні органи покладено завдання наповнювати державний бюджет, що зменшує їх можливості виконувати інші функції та перешкоджає міжнародній співпраці та боротьбі з митними правопорушеннями. Це призводить до збільшення масштабів ухилення від сплати податків, зниження конкурентоспроможності вітчизняних виробників та недостатньої уваги до розвитку міжнародної кооперації.

Важливо також звернути увагу на міжнародні угоди, які впливають на формування митної політики, наприклад Угода про зону вільної торгівлі між

Україною та Європейським Союзом, яка передбачає певні переваги у взаємодії з державами-членами ЄС.

Україна є членом Всесвітньої митної організації (ВМО), що дозволяє їй використовувати свої права та можливості на міжнародному рівні для захисту національних інтересів та підтримки економічного розвитку країни.

З одного боку, в Україні реалізується захисна митна політика, яка полягає у встановленні митних бар'єрів на окремі імпортовані товари з метою захисту національного виробника від конкуренції. З іншого боку, Україна також прагне залучати інвестиції та збільшувати обсяги експорту, тому проводить стимулюючу митну політику, яка полягає у наданні пільг та підтримки експортерам та інвесторам.[17]

Україна також приєднується до регіональних та міжнародних митних угод, зокрема до Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, що сприяє збільшенню обсягів торгівлі між Україною та країнами ЄС. Крім того, Україна прагне укласти багатосторонні та двосторонні угоди з іншими країнами, що дозволяє знизити митні бар'єри та збільшити обсяги торгівлі.

Одним із важливих завдань митної політики в Україні є боротьба з контрабандою та незаконним переміщенням товарів через кордон. З цією метою Україна вдосконалює митний контроль і використовує сучасні технології, такі як електронна митниця, яка забезпечує ефективну ідентифікацію та перевірку товарів під час переміщення через митний кордон.

Недоліками митної політики в Україні є високий рівень корупції в митних органах, а також недостатня технічна та фінансова база митних постів. Проте Україна активно працює над удосконаленням митної політики та розвитком митної інфраструктури, що сприятиме подальшому розвитку зовнішньої торгівлі та залученню інвестицій в економіку країни.

1.2 Нормативно-правове регулювання митної політики в Україні

Україна, як країна-кандидат до Європейського Союзу, зобов'язана привести своє законодавство у відповідність до вимог ЄС у сфері митної діяльності. Для забезпечення цього, необхідно провести комплексний аналіз та оновлення національного законодавства з урахуванням вимог європейських стандартів і нормативно-правових актів під час формування та реалізації митної політики.

Державна митна політика представляє собою систему принципів та напрямків, які використовуються державою з метою захисту митних інтересів, забезпечення митної безпеки, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції в світову економіку. Ця політика є невід'ємною складовою загальної державної економічної стратегії.[9]

Відповідно до п. 3 Положення «Про Міністерство фінансів України» Міністерство фінансів України відповідає за формування та реалізацію єдиної державної податкової і митної політики, адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, боротьбу з правопорушеннями в податковій та митній сферах, співробітництво з іноземними державами та фінансовими організаціями. Міністерство також відповідає за регулювання видобутку, виробництва, використання та зберігання дорогоцінних металів і каменів[18]

За допомогою концептуальних напрямів, Міністерство фінансів України керує процесом реформування системи органів, які відповідають за державну податкову і митну політику. Головна мета полягає у впровадженні заходів державної митної політики та застосуванні кращого світового досвіду в роботі митних органів України. Основними завданнями є вдосконалення існуючих процедур, впровадження інституційного оновлення та розвиток функціональної здатності цих органів.

В Україні діє законодавство, що регулює митні відносини та визначає правила переміщення товарів через митний кордон, основними нормативно-правовими актами, що регулюють порядок реалізації митної політики є:

1. Закон України "Про митну службу України" - цей закон визначає правові та організаційні засади діяльності митної служби України, а також встановлює її структуру та компетенцію. Згідно з цим законом, митна служба України забезпечує здійснення митного контролю, збирання митних платежів, захист економічних інтересів України та інші завдання, передбачені законодавством.[7]

2. Основним нормативно-правовим актом, який регулює митне право в Україні, є Митний кодекс України, прийнятий у 2012 році [13]. Цей документ включає головні нормативно-правові акти, що стосуються регулювання зовнішньої торгівлі та переміщення товарів через митний кордон України. Він охоплює такі аспекти, як митне регулювання, митні платежі, митний контроль, митне оформлення та інші зв'язані з митними процедурами питання.

3. Закон України «Про митний тариф», яким встановлено ставки митних зборів та порядок їх застосування.

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні виконується за допомогою різноманітних інструментів, але базовим і класичним з них є митний тариф. Наразі Митний тариф України містить понад 11 тис. тарифних статей. Мито, яке сплачується при переміщенні товарів через митний кордон України, є загальнодержавним податком, який встановлюється Верховною Радою України і стягується на всій території країни. [19]

4. Закон України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях», який встановлює особливості здійснення митного контролю на державному кордоні з Російською Федерацією в тимчасово окупованих територіях. окуповані території Донецької та Луганської областей.[20]

Специфіка діяльності митних органів пов'язана з їх можливостями та повноваженнями щодо контролю за переміщенням товарів через митний кордон. До основних завдань митних органів належать захист економічних інтересів держави, забезпечення безпеки та захисту прав громадян під час переміщення товарів через митний кордон, а також забезпечення додержання митного законодавства.

До повноважень митних органів при здійсненні контролю за переміщенням товарів через митний кордон належать:[13]

1. Перевірка документів, необхідних для митного контролю, таких як декларації на імпорту/експорт товарів, інвойси, дозволи на імпорту/експорт товарів з обмеженнями.

2. Здійснення митного контролю товарів, що переміщуються через митний кордон, у тому числі митний огляд товарів, що знаходяться в транспортному засобі, виявлення заборонених товарів, відбір зразків товарів для проведення лабораторних досліджень, тимчасове затримання товарів, примусова зупинка транспортного засобу, на якому переміщуються товари, тощо.

3. Прийняття рішення про затримку або випуск товарів з-під митного контролю, зокрема, на підставі аналізу ризиків, митних процедур, сумнівів щодо правильності декларування товарів.

4. Застосування у разі виявлення порушень митного законодавства митних санкцій, таких як штрафи, конфіскація товарів, адміністративна відповідальність, кримінальна відповідальність тощо.

5. Здійснення митного оформлення товарів, тобто вчинення митним органом дій (процедур), пов'язаних із підтвердженням висновків митного контролю товарів і транспортних засобів.

6. Стягнення митних платежів та контроль за їх правильністю митний орган має право перевіряти достовірність або точність будь-якої заяви, документа чи розрахунку, поданого для визначення митної вартості.

7. Застосування заходів митної безпеки, таких як перевірка на наявність товарів, заборонених до ввезення чи вивезення, які становлять загрозу для здоров'я людей, тварин або рослинного світу;

8. Розслідування та запобігання порушенням митного законодавства;

Для забезпечення своїх повноважень митні органи можуть використовувати різні засоби та технічні засоби, такі як митно-доглядові комплекси, електронні системи митного контролю, спеціальне обладнання для виявлення заборонених товарів тощо. Також митні органи співпрацюють з іншими державними та міжнародними органами, зокрема з митні органи інших країн, з метою координації та контролю за переміщенням товарів через митний кордон.

Крім того, в Україні діють прийняті митними органами та органами виконавчої влади нормативно-правові акти, які регулюють окремі аспекти митного регулювання, наприклад, накази Держмитслужби України, постанови Кабінету Міністрів України, інструкції, положення, методичні рекомендації тощо.

В Україні діє ряд нормативно-правових актів, які регулюють окремі аспекти митного регулювання. Зокрема, Держмитслужба України приймає накази, якими встановлюється порядок здійснення окремих митних процедур, а також визначається перелік товарів, переміщення яких через митний кордон заборонено або обмежено.

Крім того, постанова Кабінету Міністрів України є одним із основних джерел правового регулювання митного регулювання в Україні. Уряд може приймати рішення, якими встановлювати митні ставки та квоти на імпорту і експорт товарів, забороняти або обмежувати переміщення через митний кордон окремих видів товарів.

Також важливими нормативно-правовими актами є інструкції, положення та методичні рекомендації, які встановлюють порядок застосування окремих митних процедур та інші аспекти митного регулювання. Наприклад, інструкції можуть визначати порядок визначення митної вартості товарів, положення - встановлювати правила ведення митного обліку, а методичні рекомендації - роз'яснювати окремі аспекти застосування митного регулювання.

Крім того, діють додаткові нормативно-правові акти, які регулюють питання встановлення країни походження товарів, зокрема, Порядок застосування митної відстрочки при імпорті товарів, Порядок здійснення митного контролю за походженням товарів та ін. . Вони встановлюють більш детальні вимоги та порядок визнання товарів вітчизняними. Податкове законодавство, що регулює ввезення товарів на митну територію України, включає відповідний перелік нормативно-правових актів, які регулюють оподаткування імпортованих товарів.

Також важливим документом є Податковий кодекс України, який розкриває та містить інформацію про оподаткування товарів, які переміщуються через територію (кордони) України.[21]

У сфері митної діяльності також діють підписані Україною міжнародні договори, спрямовані на регулювання зовнішньоекономічних відносин. Найважливішою з них є Угода про створення Єдиного економічного простору між Україною та Європейським Союзом, яка набула чинності у вересні 2014 року.[22] Цей документ передбачає глибоке та всебічне зближення України з Європейським Союзом, у тому числі у сфері митної політики, та створення зони вільної торгівлі між сторонами.

Крім того, при встановленні митних ставок враховується класифікація товарів за Українським класифікатором товарів зовнішньоекономічної діяльності, а також країна походження товарів та їх тарифний розряд. Ці митні нормативно-правові акти враховують також інші аспекти митного регулювання, наприклад, процедури митного контролю, декларування товарів, спеціальні режими митного оформлення, тарифні квоти та інші. До таких документів належать постанови Кабінету Міністрів України, постанови Верховної Ради України, рішення Конституційного Суду України, інструкції митниці та інші нормативно-правові акти.

Вони також регулюють митну діяльність відповідно до вимог міжнародних договорів, учасницею яких є Україна. Наприклад, це можуть бути угоди про зони вільної торгівлі або угоди про митне співробітництво. Україна, як держава-член СОТ,

зобов'язана дотримуватись міжнародних стандартів митно-тарифного регулювання, встановлених СОТ та укладених нею міжнародних угод. [23]

Підсумовуючи розгляд нормативно-правових актів, митна політика стикається з рядом проблем, які впливають на роботу митної політики та її ефективність, а саме:

1. Суперечності та неясності в законодавстві: існують протиріччя та неясності в нормативно-правових актах, що регулюють митно-тарифне регулювання в Україні. Це може призвести до різного тлумачення законодавства та неоднакового застосування митних правил, створюючи невизначеність та непередбачуваність для бізнесу.

2. Корупція: корупційні дії можуть спостерігатись під час проведення митного контролю та оформлення товарів, що негативно впливає на підприємницьку діяльність та призводить до зростання вартості імпортованих товарів у країні.

3. Непрозорість: митні ставки може бути важко зрозуміти та визначити, особливо для малих та середніх підприємств, що може створювати перешкоди для торгівлі та інвестицій.

4. Конкуренція: високі митні ставки можуть створити нерівні умови для виробників та експортерів, що впливає на економічний розвиток та може призвести до ускладнення доступу на ринки для української продукції.

5. Зміна митного законодавства: зміни в законодавстві можуть відбуватися досить часто, що може створити невизначеність і непередбачуваність для бізнесу та зміни існуючих бізнес-моделей.

6. Неадекватність митної інфраструктури: недостатній розвиток митної інфраструктури може призвести до затримок митного контролю та митного оформлення товарів, що може спричинити додаткові витрати для бізнесу та призвести до подовження термінів доставки товарів. Ця проблема може бути пов'язана як з недостатнім фінансуванням з боку держави, так і з неефективним використанням наявних ресурсів.

Недостатня координація між різними державними органами: митне регулювання в Україні здійснюється не лише митними органами, а й іншими державними органами, такими як міністерства та інші відомства. Недостатня координація між цими органами може призвести до конфліктів при митному оформленні товарів і затримок митного контролю. Низький рівень інформаційного забезпечення: недостатній рівень інформаційного забезпечення з боку митних органів та інших органів державної влади може призвести до ускладнень у здійсненні митного оформлення товарів. Підприємства не завжди можуть отримати достатній обсяг інформації про митні процедури, що призводить до ускладнень у виконанні митних формальностей та збільшення витрат на їх виконання.

Зазначені виклики та проблеми є найбільш актуальними в контексті нормативно-правового регулювання митно-тарифного регулювання в Україні, але можуть бути й інші аспекти, які не були враховані. Залежно від конкретної теми дослідження можуть бути визначені інші проблеми та проблеми, які потребують вирішення.

У зв'язку з постійними змінами законодавства, важливо стежити за останніми змінами та доповненнями до законодавства, що регулює митно-тарифне регулювання в Україні. Наприклад, у 2022 році були прийняті такі нові нормативно-правові акти, на яких базується митна політика:

Постанова від 27.09.2022 № 1092 "Деякі питання реалізації положень Митного кодексу України щодо надання авторизації", що затвердила форми авторизації та відповідності підприємства критеріям авторизованого економічного оператора[24]

Постанова від 08.10.2022 № 1126 встановлює наступне:

При ввезенні або транзитному переміщенні підакцизних товарів трубопровідним транспортом на митну територію України необхідно надати митним органам гарантії щодо сплати митних платежів.

При ввезенні або транзитному переміщенні окремих товарів трубопровідним транспортом на митну територію України необхідно також надати митним органам гарантії щодо сплати митних платежів з певними особливостями: для сирих

нафтопродуктів, одержаних з бітумінозних порід, та для природного газу, забезпечення сплати митних платежів здійснюється під час внутрішнього транзиту товарів територією України у випадках, коли кількість заявлених товарів перевищує попередню сумарну кількість таких товарів, оформлених за останні 365 днів, або якщо декларант на день подання митної декларації має заборгованість перед митними органами щодо митних платежів [25].

Постанова КМ України від 09.04.2022 № 426 встановлює таке: Заборонено ввозити на митну територію України товари з Російської Федерації в режимі імпорту, а також товари, які переміщуються через територію Російської Федерації транзитом. Однак, товари, ввезені з Російської Федерації, включаючи товари, що походять з третіх країн, можуть бути допущені до митного режиму імпорту, якщо їх ввезено до 24 лютого 2022 року включно [26].

Постанова від 27.09.2022 №1091 затверджує перелік товарів, які можуть бути ввезені на митну територію України або переміщені територією України транзитом без потреби надавати митним органам гарантії щодо сплати митних платежів [27].

Закон України від 19 жовтня 2022 року №2697-IX "Про Митний тариф України", який зазначає ,що ставки ввізного мита можуть встановлюватися або змінюватися виключно законами про внесення змін до Митного тарифу України [19].

Закон України від 30 серпня 2022 року № 2554-IX «Про приєднання України до Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами»[28].

Закон України від 30 серпня 2022 року № 2555-IX «Про приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту»[29].

Тому нормативно-правове регулювання митної політики в Україні базується на законодавчих актах, що регулюють загальні засади митної діяльності, а також на різноманітних нормативних документах і міжнародних договорах, які визначають окремі аспекти митного регулювання та взаємодії міжнародних митних служб.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

2.1. Показники та індикатори регулювання митної політики

Сьогодні митно-тарифне регулювання є важливим механізмом державного контролю за зовнішньоекономічною діяльністю. Його основне завдання – захист вітчизняної економіки від несприятливих зовнішніх впливів. Методи митно-тарифного регулювання (тарифи на імпорт та експорт) історично були першими інструментами протекціонізму та регулювання зовнішньої торгівлі. Вони займали центральне місце в системі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності [30, с. 3].

У сучасних умовах митне регулювання стало невід'ємною складовою державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, що охоплює основні аспекти переміщення товарів через митні кордони. Відповідно до статті 1 Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність", митне регулювання визначається як процес, що охоплює встановлення митних та інших податків, які стягуються при переміщенні товарів через митний кордон України, здійснення процедур митного контролю та організацію діяльності митних органів України. [8].

Митна політика є проміжною ланкою між державою, суспільством та учасниками зовнішньоекономічної діяльності. Залежно від функціональних обов'язків митних органів та інтересів держави і бізнесу, очевидними є різні критерії оцінки ефективності. Деякі з них матимуть однакову спрямованість на підвищення ефективності (тобто і бізнес, і держава зацікавлені в їх покращенні), а інші -

протилежну (покращення одного стандарту ефективності для однієї сторони означатиме погіршення для іншої).

Показники регулювання митної політики можна поділити на дві групи: Індикатори фіскальних інструментів та Індикатори регулюючих інструментів, розглянемо їх на рис. 2.1

Рисунок 2.1. – Індикатори регулювання митної політики

Джерело: розроблено автором на основі [30]

Індикатор використання потенціалу справляння митних платежів має визначатися як відношення фактичних митних надходжень до суми, яку можна було б зібрати, якби весь імпорт повністю оподатковувався. Повна сплата митних платежів

повинна розраховуватися з урахуванням частки неправдивих декларацій та економічної контрабанди.

Через диференційовані тарифні ставки система оподаткування митом запобігає, з одного боку, контрабанді товарів, нераціональній структурі імпорту та експорту і негативному зовнішньоторговельному сальдо, а з іншого - створює сприятливі умови для розвитку національної економіки, сприяючи вільному переміщенню товарів, робочої сили і капіталу та їх інтеграції у світовий поділ праці.

На сьогодні можна виокремити декілька теоретико-методологічних підходів до оцінки ефективності митної справи та процедур митного контролю. Розглянемо їх більш детально.

Перший підхід. Ефективність як співвідношення результатів діяльності до витрат. Цей підхід базується на співвідношенні між результатами діяльності, пов'язаної з наданням митних та адміністративних послуг, стягненням податків і зборів тощо, та ресурсами (грошовими та трудовими), використаними для досягнення цих результатів.

У цьому випадку в якості індикаторів використовуються співвідношення загальних митних надходжень (перерахування митних платежів і зборів до державного бюджету) до загальних фондів, наявних у розпорядженні митних органів для адміністративної та виробничої діяльності, співвідношення перерахувань до бюджету в розрахунку на одного співробітника та інші подібні індикатори.

Другий підхід. Ефективність як ступінь досягнення (результативності) відповідних цілей. Цей підхід може бути застосований лише в тому випадку, якщо цілі однозначно і точно визначені. Ефективність реалізованої митної політики значною мірою залежить від якості та правильності її постановки. Діяльність митних органів України як адміністративного органу зумовлена множинністю та різноманітністю цілей, заради яких вона здійснюється. Цілі діяльності розкривають її основні сутнісні та якісні характеристики з точки зору кінцевих результатів. У кінцевому підсумку,

саме потреба, трансформована в бажання отримати результат, визначає мету діяльності.

Основною метою діяльності митних органів, як і будь-якого адміністративного органу, є найбільш повне та адекватне задоволення всіх соціально значущих потреб суспільства так званого «публічного» характеру шляхом всебічного забезпечення пріоритету прав і законних інтересів людини у сфері регулювання митно-службових відносин. Крім того, система митних органів покликана виконувати низку специфічних завдань, пов'язаних з участю у формуванні державної митної політики та її безпосередньою реалізацією.

Ефективність роботи митних органів необхідно оцінювати набором показників (в порівнянні з плановими і минулорічними показниками), кожен з яких відображає ефективність виконання цих цілей, а саме:

- обсяг перерахованих до Державного бюджету митних платежів,
- сума додаткових надходжень до державного бюджету від коригування митної вартості;
- кількість оформлених вантажних митних декларацій одним працівником;
- час проведення митних процедур;
- сума недоотриманих митних платежів у зв'язку з нелегальним ввезенням товарів, тощо.

Третій підхід. Ефективність як ступінь відповідності еталону. Даний підхід відомий в тому числі під назвою «бенчмаркінг». При використанні цього підходу діяльність митних органів порівнюється з певними еталонами, наприклад, з діяльністю митних органів країн ЄС. Порівняння показників дозволяє оцінити як загальний стан об'єкта дослідження, так і рівень розвитку окремих складових, а також зрозуміти вразливі та раціональні аспекти їх діяльності у порівнянні зі світовими лідерами у цій же сфері. Крім того, він дозволяє порівнювати окремі регіони між собою та аналізувати динаміку розвитку конкретних митних органів, що є неоціненним для оцінки ефективності регіонального управління митними органами.

Таким чином, цей підхід на сьогодні є найбільш продуктивним і може бути покладений в основу розробки інтегрованої методики оцінки рівня ефективності діяльності митних органів України.

Отже, головні вимоги, яким має відповідати даний підхід повинні бути:

1. В якості базових показників мають бути обрані ключові індикатори статистичної звітності митних органів. При цьому слід враховувати такі вимоги до показників

– Релевантність – до цього переліку мають бути включені всі ключові показники, що характеризують рівень розвитку та потенціал митних органів;

– Доступність інформації та достовірність даних - показники, що беруть участь в аналізі, повинні бути легко доступні з офіційних статистичних джерел без значних часових затримок або повинні бути відносно легко розраховані на основі статистичних даних будь-якого митного органу;

– Чутливість – індикатори повинні бути статистично значущими при зміні тенденцій митної політики. Економічна ефективність - набір індикаторів не повинен включати «зайві» індикатори, оскільки це ускладнює аналіз.

2. Метод об'єднання часткових оцінок в інтегровану має бути достатньо статистично надійним і, водночас, простим та зрозумілим для практичного використання керівниками митних органів.

3. Такий підхід має відображати рівень і динаміку розвитку митних органів України та забезпечувати надійне підґрунтя для прийняття управлінських рішень щодо використання резервних фондів.

Отже, інтегрований показник ефективності митних органів можна визначити за формулою:

$$E_j = \sum_{j=1}^n \frac{a_j}{a_{j\text{еталон}}} \quad (2.1)$$

де,

E_i – інтегральний показник ефективності митних органів;

a_j – фактичне значення j -го показника діяльності митних органів України;

$a_{j\text{еталон}}$ – еталонне значення j -го показника діяльності митних органів.

Такий підхід до визначення ефективності митних органів дозволяє, по-перше, чітко визначити ступінь досяжності еталонних значень індикаторів, що важливо для фіксації відхилень, а по-друге, часткові показники можна отримати вже на етапі стандартизації індикаторів. Основним завданням тут є визначення індикаторів-еталонів шляхом обрання найкращих показників діяльності митних органів України або інших країн в якості орієнтирів.

Четвертий підхід. Розглядати ефективність як рівень задоволеності учасників процесу. У цьому випадку задоволеність залежить від того, наскільки реалізовані інтереси учасників процесу. При застосуванні цього підходу до оцінки ефективності необхідно визначити групи учасників процесу (наприклад, суб'єкти ЗЕД, керівники митних органів, чиновники та суспільство). Кожна з цих груп має власні інтереси в діяльності митного органу, які можуть бути використані для розробки цільових показників та критеріїв ефективності з точки зору групової перспективи.

Оскільки інтереси зацікавлених групу діяльності митних органів різноспрямовані, то критерієм ефективності виступає здатність підтримувати певний баланс між такими різними цілями, як пасажиропотік, час проведення митних процедур, навантаження на одного працівника митних органів і т.п. Слід зазначити, що узгодження цих інтересів призводить до підвищення якості послуг, що надаються митними органами, та зменшення витрат учасників ЗЕД і держави, пов'язаних з митним адмініструванням та оформленням.

Ефективність роботи митних органів за такого підходу можна визначити за такими показниками:

1. час, необхідний для виконання митних формальностей у пунктах пропуску транспортних засобів; та
2. час, необхідний для митного контролю та оформлення товарів; та

3. частка науково-дослідних операцій, завершених у досліджуваному періоді; та
4. частка електронних декларацій у загальній кількості декларацій; та
5. частка працівників митниці, які пройшли підвищення кваліфікації за період, охоплений дослідженням, у загальній кількості працівників;
6. частка учасників ЗЕД, які позитивно оцінюють роботу митних органів, у відсотках до загальної кількості опитаних, наприклад

Крім цього можемо виділити два ключові показники для визначення ефективності адміністрування митних платежів:

1. Питома вага митних платежів у доходах державного бюджету

$$\Delta \text{МП} = \frac{\text{ФМП}}{\text{Дох ДБ}} * 100\% \quad (2.2)$$

Де, $\Delta \text{МП}$ – частка митних платежів у доходах державного бюджету;

ФМП – фактичні митні платежі;

Дох ДБ – доходи державного бюджету.

2. Темп приросту митних платежів

$$\text{ТП}_{\text{ФМП}} = \frac{\text{ФМП}_t}{\text{ФМП}_{t-1}} * 100\% \quad (2.3)$$

Де, ФМП – фактично сплачені до державного бюджету митні платежі;

t, t-1 – періоди, вибрані для порівняння [31, с. 129].

Можна зробити висновок, що ефективність митної політики оцінюють по-різному, використовуючи низку показників та критеріїв. Однак, на нашу думку, абсолютно об'єктивної оцінки не існує. Тому загальна методологія дослідження потребує вдосконалення з урахуванням слабких сторін кожного з підходів.

2.2. Аналіз сучасного стану митно-тарифного регулювання в Україні

Сьогодні митне регулювання зовнішньої торгівлі відіграє важливу роль у торговельно-політичних механізмах, оскільки використовується для захисту національної економіки, виконання міжнародних зобов'язань та підтримання стабільності в міжнародній торговельній системі. Ефективно функціонуючі механізми митно-тарифного регулювання є необхідною умовою активної митної політики України, спрямованої на забезпечення надходжень до державного бюджету, захист економічних інтересів та регулювання зовнішньої торгівлі.

До основних інструментів регулювання зовнішньоекономічної діяльності варто віднести мито, податки, кредити, дотації, пільги тощо, а отже, митне регулювання можна вважати одним із інструментів регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

6 жовтня 2021 року Уряд схвалив проект Закону України «Про внесення змін до Митного тарифу України щодо уніфікації ставок ввізного мита на окремі товари», підготовлений Міністерством фінансів спільно з Держмитслужбою за погодженням з Мінекономіки [32].

Значна диференціація ставок ввізного мита, які встановлені Митним тарифом України для однотипних товарів, спонукає окремих учасників зовнішньоекономічної діяльності до маніпулювання описом та назвою товарів, а також до декларування цих товарів за кодами відповідно до УКТЗЕД, на які встановлені більш низькі преференційні ставки ввізного мита. Це призводить до необхідності підтвердження зазначеного коду, проведення додаткових лабораторних досліджень та збільшує час, необхідний для митного оформлення.

Кількість та структура тарифів України за діапазоном ставок представлено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Кількість та структура тарифів України за діапазоном ставок

Період	Діапазон ставок					Специ- фічна ставка	Комбі- нована ставка	Усього
	0	0,01-5	5,1-10	10,1- 15	15,1-20 і вище			
16.05.2008 - 15.01.2009	4010	3304	2509	745	314	163	-	11045
Питома вага, %	36,31%	29,92%	22,72%	6,75%	2,85%	1,48%	-	100%
16.01.2009 - 21.05.2013	4028	3308	2475	762	322	163	-	11058
Питома вага, %	36,43%	29,91%	22,38%	6,89%	2,79%	1,59%	-	100%
22.05.2013- 01.07. 2020	3845	3126	2612	754	412	236	-	10985
Питома вага, %	35,00%	28,45%	23,77%	6,87%	3,76%	2,15%	-	100%
з 01.07.2020	3460	2962	2552	705	725	326	-	10730
Питома вага, %	32,24%	27,60%	23,78%	6,57%	6,75%	3,06%	-	100%

Джерело: розроблено автором на основі [19]

До чинного митного тарифу України входить понад 10,7 тис. тарифних ставок, із них 32,24% – у нульовому діапазоні, а 6,75% – вище 15%, тобто на рівні міжнародних тарифних піків. Подальші кроки тарифної політики, відповідно до вимог СОТ, будуть стосуватися збільшення кількості ставок у нульовому діапазоні й кардинального зменшення пікових ставок та специфічних ставок. Індикаторами регулювання митної політики є насамперед показники імпортно-експортних операцій, тому далі розглянемо їх динаміку (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Зовнішньоторговельний баланс України з 2005 по 2021 (млн. грн.)

Номінальний ВВП за рік		експорт товарів та послуг		імпорт товарів та послуг		сальдо (експорт – імпорт)	
		% ВВП		% ВВП		% ВВП	
2005	441452	227252	51.5	-223555	-50.6	3697	0.8
2006	544153	253707	46.6	-269200	-49.5	-15493	-2.8
2007	720731	323205	44.8	-364373	-50.6	-41168	-5.7
2008	948056	444859	46.9	-520588	-54.9	-75729	-8.0
2009	913345	423564	46.4	-438860	-48.0	-15296	-1.7
2010	1082569	549365	50.7	-580944	-53.7	-31579	-2.9
2011	1316600	707953	53.8	-779028	-59.2	-71075	-5.4
2012	1408889	717347	50.9	-835394	-59.3	-118047	-8.4
2013	1454931	681899	46.9	-805662	-55.4	-123763	-8.5
2014	1566728	770121	49.2	-834133	-53.2	-64012	-4.1
2015	1979458	1044541	52.8	-1084016	-54.8	-39475	-2.0
2016	2383182	1174625	49.3	-1323127	-55.5	-148502	-6.2
2017	2982920	1430230	47.9	-1618749	-54.3	-188519	-6.3
2018	3558706	1608890	45.2	-1914893	-53.8	-306003	-8.6
2019	3974564	1636416	41.2	-1947599	-49.0	-311183	-7.8
2020	4194102	1637399	39.0	-1681526	-40.1	-44127	-1.1
2021	5459574	2224704	40.7	-2286067	-41.9	-61363	-1.1

Джерело: розроблено автором на основі [33]

Варто відмітити номінальне зростання ВВП, а також показників експорту та імпорту товарів і послуг. При цьому у 2020-21 роках торговельний баланс дещо скоротився, проте, все ще був від'ємним. Зміни в торговельній політиці України та інших країн, а також обмеження, запроваджені у зв'язку з COVID-19, впливають на всі сфери діяльності національних митниць, обсяги переміщуваних товарів і транспортних засобів, обробку митних декларацій та інших митних документів працівниками митниці (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Обсяги пропуску через митний кордон України транспортних засобів і товарів у 2019–2021 рр.

Суміжна країна / ділянка митного кордону України	Одиниця виміру	2019	2020	2021
Пропущено транспортних засобів:				
Всього кордон з країнами ЄС	млн од.	9,68	5,04	6,39
Всього кордон з країнами СНД	млн од.	8,23	3,73	4,02
Через морські пункти пропуску	млн од.	0,09	0,10	0,14
Через авіаційні пункти пропуску	млн од.	0,15	0,06	0,11
Пропущено товарів:				
Всього кордон з країнами ЄС	млн тонн	43,48	40,68	49,62
Всього кордон з країнами СНД	млн тонн	73,69	64,38	73,66
Через морські пункти пропуску	млн тонн	211,89	228,73	209,63
Через авіаційні пункти пропуску	млн тонн	0,06	0,05	0,08

Джерело: розроблено автором на основі [34]

Порівняно з 2019 роком, загальна кількість транспортних засобів, які перетнули митний кордон України з ЄС у 2020 році, зросла більш ніж удвічі, або на 106%, з 13,8 млн до 6,7 млн транспортних засобів. З країнами СНД пропускна спроможність транспортних засобів коливалася від 8,23 млн у 2019 році до 4,02 млн у 2021 році.

Однак, якщо говорити про перевезення товарів, то торговельні відносини з країнами СНД є набагато більшими, ніж з ЄС, як видно з таблиці. Так, обсяг транскордонних перевезень товарів збільшився з 43,48 млн тонн у 2019 році до 49,62 млн тонн у 2021 році з ЄС та - з 73,69 млн тонн у 2019 році до 73,66 млн тонн у 2021 році з країнами СНД.

У 2019-2021 роках загальний обсяг митних декларацій форми МД-2, що використовувалися для оформлення товарів компаній, стабільно зростав: 4559,4 тис. у 2019 році, 4464,6 тис. у 2020 році та 5159,3 тис. у 2021 році. У 2020 році відбулося

значне зменшення кількості МД-2, оформлених на транзит, що безпосередньо пов'язано із закриттям пунктів пропуску через кордон. Наведені дані також свідчать про активне використання електронних сервісів для оформлення митних декларацій, що значно зменшує час на здійснення митних формальностей (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Обсяги оформлення митних декларацій та інших митних документів митними органами у січні-вересні 2019–2021 рр., тис. шт.

Показник	2019 р.	2020 р.	2021р.
Оформлено митних декларацій форми МД-2:	4 559,4	4 464,6	5 159,3
на ввезення (надходження)	3 089,6	3 050,8	3 568,7
на вивезення (пересилання)	998,7	985,1	1 088,5
на внутрішній транзит (каботаж)	95,6	89,3	106,8
на прохідний транзит	375,5	339,4	395,3
Оформлено митних декларацій форми МД-2 за процедурою електронного декларування:	4 389,4	4 314,0	5 006,5
на ввезення (надходження)	3 052,1	3 024,1	3 545,9
на вивезення (пересилання)	992,0	980,2	1 084,1
на внутрішній транзит (каботаж)	95,2	88,9	106,6
на прохідний транзит	250,1	220,8	269,9
Оформлено інших митних документів:	1 620,4	846,0	1 024,0
квитанцій МД-1	1 394,8	438,6	491,6
оглядових розписів М 15	111,4	249,7	325,2
митних декларацій М-16	114,2	157,7	207,2

Джерело: розроблено автором на основі [34]

Що стосується видачі інших митних документів, то обсяги їх видачі у 2020 році були більш ніж удвічі меншими, ніж у 2019 році, скоротившись з 1 620,4 тис. до 846,0 тис. одиниць. Це відбулося переважно за рахунок зменшення у понад 3,5 рази видачі митних квитанцій форми МД-1, які використовуються громадянами для сплати митних платежів при переміщенні товарів. Водночас майже на 124% у 2020 році та на

30% у 2021 році зросла кількість актів огляду М15, а кількість митних декларацій М16 для оформлення товарів, що пересилаються в Україну у міжнародних поштових та експрес-відправленнях, - на 37,6% у 2020 році та на 31,3% у 2021 році.

На динаміку показників зовнішньоекономічної діяльності та на фіскальну ефективність митної політики вкрай негативно вплинула війна РФ проти України. Урядом 24.03.2022 р. було схвалено Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану» [35].

Були прийняті наступні заходи в рамках змін в митній політиці:

- Підприємства звільняються від сплати мита за ввезені товари, за винятком спирту, алкогольних напоїв та нових тютюнових виробів.
- імпорт транспортних засобів фізичними особами (легкові автомобілі, кузови до них, причепа та напівпричепа, мотоцикли, транспортні засоби для перевезення понад 10 пасажирів, транспортні засоби для перевезення вантажів) звільняється від сплати ПДВ, акцизного збору та мита;
- Введено мораторій на перевірки документів щодо виконання митного законодавства.;
- скасовано обов'язок подання дозволів на імпорт окремих переліків товарів, визначених рішенням Кабінету Міністрів України. Декларування імпорту товарів платниками єдиного податку перших трьох груп (крім третьої групи, на яку поширюється ставка 3% доходу) може здійснюватися шляхом подання попередньої митної декларації;
- Скорочено строк митного оформлення товарів до однієї робочої години з моменту пред'явлення товарів митному органу;
- Митне оформлення товарів за межами митного органу або поза робочим часом може бути проведено безоплатно.

- Більшість строків, передбачених Митним кодексом України (тимчасове зберігання під митним контролем, зберігання на складах митниці, повернення авансових платежів і т. д.), тимчасово зупинено.

- товари, які за своїми характеристиками та фізико-хімічними властивостями можуть бути віднесені до культурних цінностей, наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, радіоелектронних засобів, ввезення яких заборонено, товарів військового призначення та подвійного використання, небезпечних відходів тощо, заборона та/або обмеження на такі товари не поширюється. Митне оформлення здійснюється на підставі заяв декларанта про те, що товари не підпадають під заборону та/або обмеження. Контролю після митного оформлення підлягають такі товари

Військове вторгнення Російської Федерації на територію України 24 лютого 2022 року та подальший початок бойових дій вкрай негативно вплинули на економіку України та безпосередньо вплинули на виконання бюджетних показників на 2022 рік.

Таким чином, сьогодення митно-тарифна політика відповідає вимогам вступу України до СОТ і є збалансованою, спрямованою як на лібералізацію зовнішньої торгівлі та легалізацію тіньового імпорту, так і на захист вітчизняного виробника, що сприяє як легалізації торгівлі, так і збільшенню надходжень до державного бюджету. Ефективне використання стратегічної переваги участі в багатосторонній торговельній системі та подальша інтеграція української економіки в європейський економічний простір має стати однією з головних цілей нашої зовнішньоекономічної політики на найближчу перспективу. Індикатори та показники регулювання митної політики підтверджують вразливість нашого зовнішньоторговельного сектору до впливу різноманітних дестабілізуючих факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Важливим завданням для подолання існуючих дисбалансів у зовнішній торгівлі є проведення ефективних економічних та митних реформ з урахуванням військових дій Росії проти України.

Митні надходження є важливим показником, і економічні прогнози щодо них відіграватимуть важливу роль у вдосконаленні системи митного контролю та оформлення в цілому. Динаміка надходжень митних платежів до Державного бюджету України подана в таблиці (2.5).

Таблиця 2.5 – Динаміка надходжень митних платежів до Державного бюджету України у 2017-2021 рр.

Показник	2017	2018	2019	2020	
Перераховано ДМСУ до Державного бюджету України – усього, млрд. грн	320,09	372,28	374,41	364,39	484,9
У тому числі: Мито, млрд. грн.	23,86	26,50	29,87	29,99	36,85
Питома вага мита у загальних обсягах перерахувань до державного бюджету, %	7,45	7,12	7,97	8,23	7,6
Податок на додану вартість (ПДВ), млрд. грн.	248,73	292,57	286,61	273,18	380,71
Питома вага ПДВ у загальних обсягах перерахувань до Державного бюджету, %	77,71	78,59	76,54	74,96	78,5
Акциз, млрд. грн.	46,13	52,04	56,79	59,90	64,65
Питома вага акцизу у загальних обсягах перерахувань до Державного бюджету, %	14,41	13,98	15,16	16,43	13,3
Єдиний збір, млрд. грн.	0,13	0,15	0,14	0,17	0,18
Питома вага єдиного збору у загальних обсягах перерахувань до Державного бюджету, %	0,05	0,03	0,04	0,05	0,04
Митні збори, млрд. грн	1,02	0,99	1,05	1,11	1,32
Питома вага митних зборів у загальних обсягах перерахувань до Державного бюджету, %	0,34	0,27	0,27	0,30	0,3
Інші збори, млрд. грн.	0,03	0,03	0,04	0,04	1,15
Питома вага інших зборів у загальних обсягах перерахувань до Державного бюджету, %	0,04	0,01	0,02	0,03	0,23

Джерело: розроблено автором на основі [36]

Протягом 2017-2021 рр. надходження митних платежів до державного бюджету України мали неоднозначну тенденцію. Але все ж таки у 2021 році значення показника вирівнялось. Так, у 2020 році вони становили 364,18 млрд. грн., що на 44,09 млрд. грн. більше, ніж у 2017 році, тобто їх сума зросла у 1,14 рази, а в 2021 році 484,9 млрд. грн що ще на 27% більше від 2020 року.

Питома вага мита у загальних обсягах перерахувань до бюджету протягом аналізованого періоду збільшилась з 7,45% – у 2017 р. до 8,23% – у 2020 р. та 7,9% у 2021 році. Хоч в абсолютному співвідношенні цей показник у 2021 році зріс в

порівнянні із 2020 роком, його частка в структурі скоротилась. Сума ПДВ у 2021 р. порівняно з 2017 р. та становила 78,5% від усіх надходжень.

Протягом 2017-2021 рр. сума акцизу, що надійшов до державного бюджету України, значно зросла. Це єдиний з показників, що мав стабільний зріст протягом аналізованого періоду. Таке зростання обумовлено збільшенням мінімальних цін на пальне, алкоголь та тютюн. Так, у 2021 році його сума була на 40% більша, ніж у 2017 році. Питома вага акцизу у загальних обсягах перерахувань до держбюджету у 2021 році становила 13,3%.

Сума єдиного збору у 2021 році становила 0,18 млрд. грн., що у 1,3 рази більше, ніж у 2017 році. Однак його питома вага у загальних обсягах перерахувань до державного бюджету протягом аналізованого періоду майже не змінювалась і коливалась в межах 0,03-0,05%. Протягом аналізованого періоду суттєвих змін структури у сукупності митних платежів не відбулося, і найбільшу питому вагу у загальних обсягах перерахувань до бюджету займає ПДВ. Друга за величиною частка належить акцизу. На третьому місці – мито. В Україні роль митниці у наповненні державного бюджету суттєва. За досліджуваний період частка митних платежів у доходах бюджету сягала 40%, що є майже половиною всіх податкових надходжень ДБУ (рис. 2.2).

Рисунок 2.2 – Частка митних платежів в ДБУ та ВВП протягом 2017-2021 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [36]

Як бачим з даного рисунка, частка митних платежів в доходах державного бюджету є досить суттєвою, варто відмітити закономірність, чим вищий економічний розвиток країни тим менша частка ситних надходжень в структурі її доходів. Варто відмітити скорочення частки митних платежів в структурі доходів, але це пов'язано не із зростанням доходів від інших галузей, а через зменшення самих митних надходжень у 2020 році. Це пов'язано із початком пандемії та економічної кризи у світі. Також варто дослідити яку частку займає вхідне та вихідне мито в структурі загальних доходів бюджету (рис. 2.3).

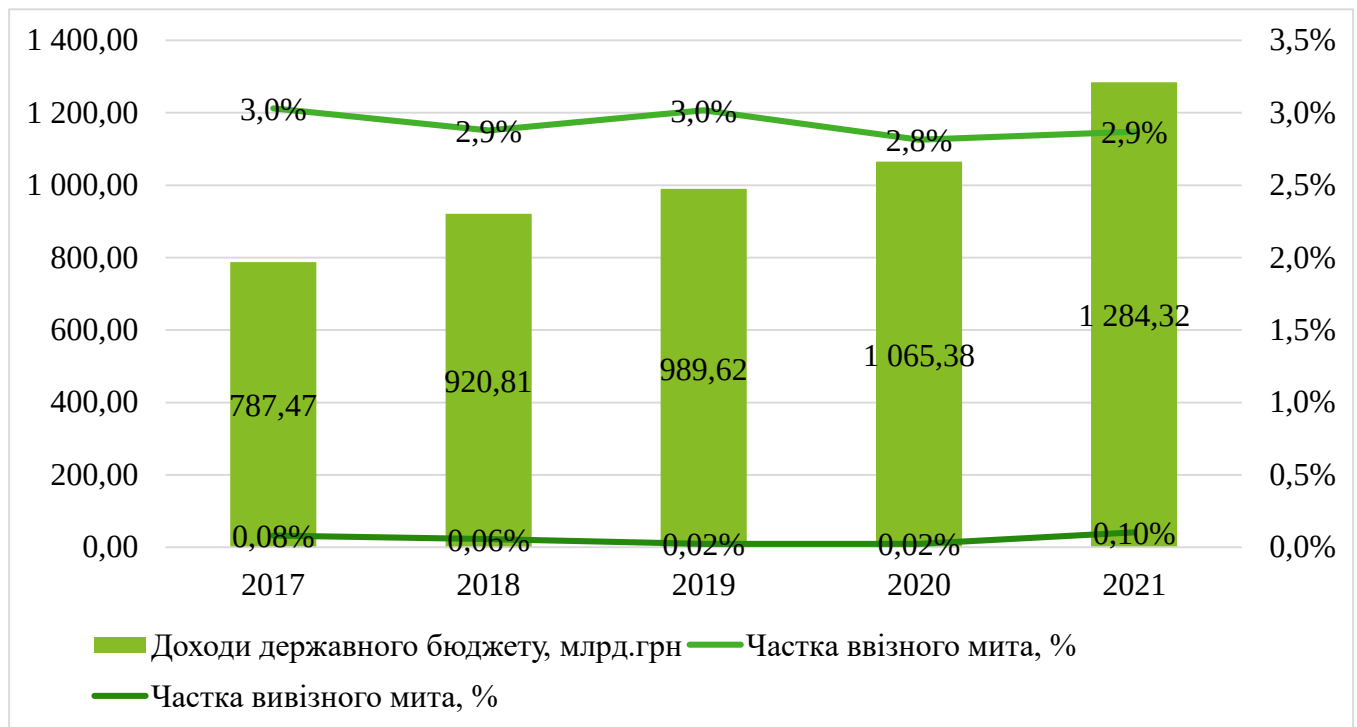

Рисунок 2.3 – Частка ввізного та вивізного мита в структурі доходів державного бюджету протягом 2017-2021 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [36,37]

За досліджуваний період спостерігається зниження частки надходження імпортного мита в доходах бюджету України з 3% у 2017 році до 2,9% у 2021 році, але частка його коливалась в межах 2,8-3%. Протягом аналізованого періоду щорічно сума ввізного мита значно перевищувала суму вивізного мита. Вивізне мито до 2019 року мало тенденцію до скорочення частки, а у 2021 році суттєво збільшилось, але його частка все ще залишається досить низькою.

Невелику частку експортного мита можна пояснити, по-перше, намаганням держави підтримати вітчизняних виробників та полегшити їм доступ до світових ринків, а по-друге, тим, що українська продукція є менш конкурентоспроможною і тому не може сильно впливати на світову цінову кон'юнктуру, а вищі ціни можуть призвести лише до скорочення експорту.

З метою обчислення ПДВ базою оподаткування імпортованого товару (у тому числі наданого нерезидентом на умовах товарного кредиту) є договірна (контрактна)

вартість такого товару, але не нижче митної вартості цих товарів, визначеної відповідно до Митного кодексу, з урахуванням мита та акцизного податку, що підлягають сплаті і включаються до ціни товарів. Тому, доцільно розглянути частку ПДВ з імпортованих товарів у структурі доходів Державного бюджету за 2016 – 2021 рр. (рис. 2.4).

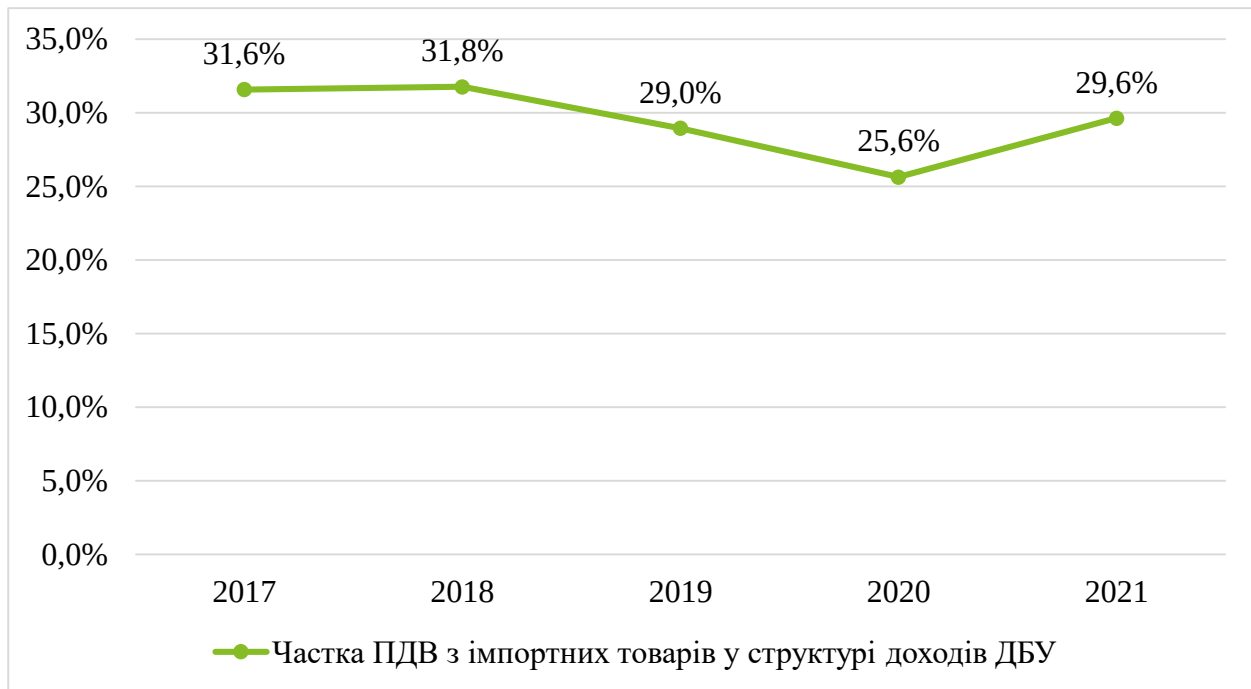

Рисунок 2.4 – Частка ПДВ з імпортованих товарів у структурі доходів Державного бюджету за 2018–2021 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [36,37]

Питома вага надходжень податку на додану вартість з ввезених на територію України товарів у структурі доходів Державного бюджету у 2017 р. – 31,6%, у 2018 – 31,8%, у 2019 р. – 29,0 %, у 2020 році скоротилась до 25,6%, а у 2021 році зросла до 29,6%. Звільнення від оподаткування податком на додану вартість операцій з ввезення на митну територію України вітроенергетичних установок, сонячних панелей та трансформаторів з 01.01.2019 призвело до втрат бюджету близько на 8,9 млрд грн.

Динаміка надходження акцизного податку від ввезених на територію України товарів подана на рис.2.5.

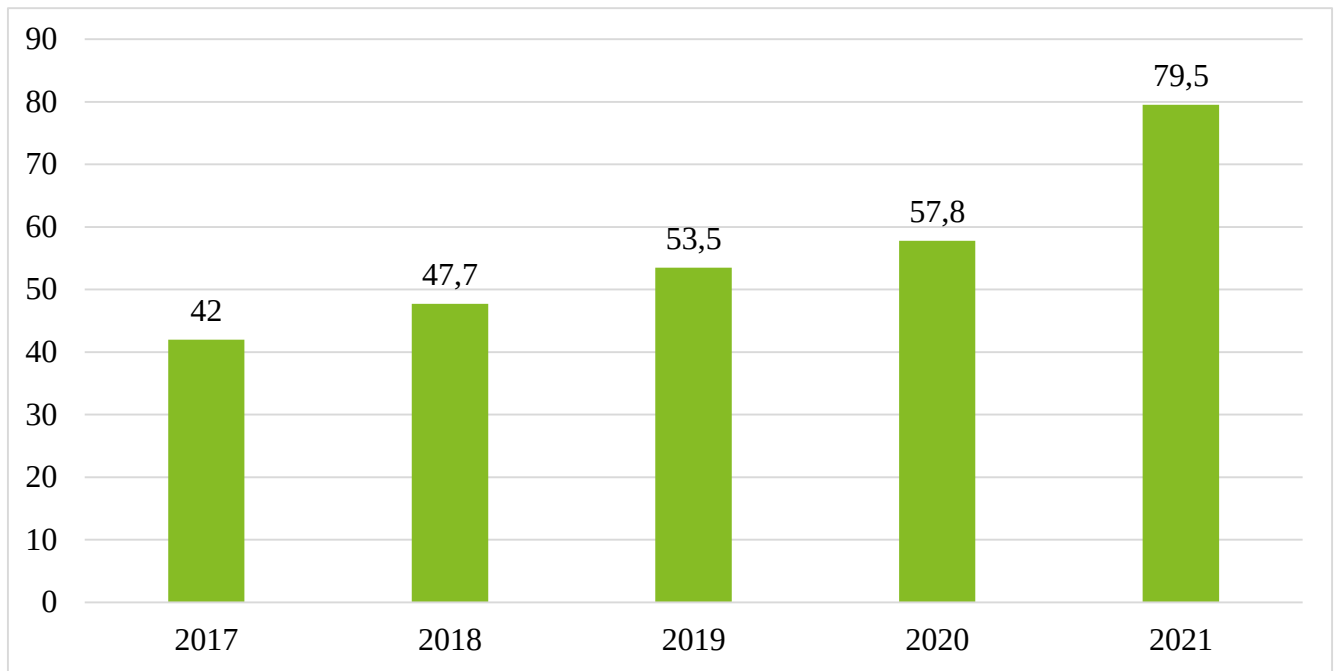

Рисунок 2.5 – Динаміка надходження акцизного податку від ввезених на територію України товарів, млрд грн.

Джерело: розроблено автором на основі [36]

Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) до державного бюджету у 2019 р. надійшов у сумі 53,5 млрд грн. Зростання надходжень акцизного податку з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) до державного бюджету у 2019 р. порівняно з 2018 р. пояснюється зростанням обсягів імпорту деяких підакцизних товарів у 2019 р., зокрема виноробної продукції на 21,5 %, лікєро-горілочаних виробів — на 5,9 %, тютюнових виробів — на 16,5 %

Далі розглянемо товарну структуру надходжень від митних платежів у 2021 році (рис. 2.6).

Рисунок 2.6 – Товарна структура находжень від митних платежів з оподаткованого імпорту у 2021 році

Джерело: розроблено автором на основі [36]

В товарній структурі імпорту можна помітити, що найбільша частка платежів припадає на нафту, бензин, дизпаливо та мастила, це п'ята частина від усіх митних платежів, по 11% припадає на вугілля, кокс, газ та твели і легкові автомобілі ще 10% це продовольчі товари та с/г продукція, загалом ці 4 галузі складають більшу половину від усіх митних платежів з оподаткованого імпорту.

Україна все більше набуває сировинної орієнтації, що аж ніяк не є інтенсивним шляхом розвитку економіки. Тому однією з основних функцій митних органів у здійсненні державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності є фінансова, реалізація якої створює ефективну та соціально орієнтовану економіку. Тому робота всіх митних органів має бути спрямована на вжиття організаційних заходів, спрямованих на покращення ситуації та пошук внутрішніх резервів для законодавчого забезпечення збільшення кількості об'єктів та бази оподаткування з метою повноцінного виконання завдання зі збору податків і зборів.

Доцільно також розглянути товарну структуру надходжень вивізного мита у 2021 році (рис. 2.7).

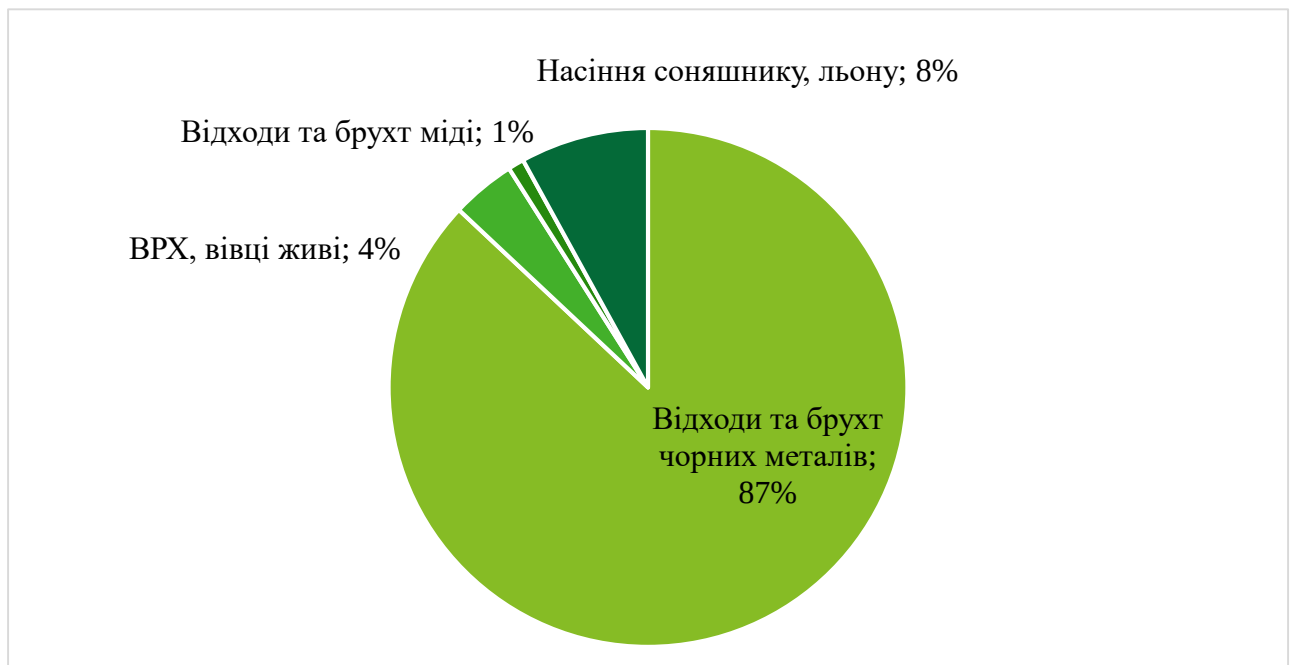

Рисунок 2.7 – Товарна структура надходжень вивізного мита у 2021 році

Джерело: розроблено автором на основі [36]

З рисунка бачимо, що товарна структура в основному представлена відходами та буртом чорних металів що становить 87% від усього вивізного мита.

Проблема підвищених митних зборів наразі є дуже серйозною, оскільки свобода України змінювати свої тарифи обмежена відповідно до Протоколу про вступ до Світової організації торгівлі (СОТ). Як наслідок, експорт вищезазначених товарів став дуже легким, що призвело до зменшення надходжень до державного бюджету від експортних тарифів [38].

На сьогоднішній день законами України № 2120 від 15 березня 2022 року та № 2142 від 5 квітня 2022 року суттєво змінено оподаткування товарів під час їх ввезення на митну територію України.

Законом № 2120 "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану" було введено можливість для суб'єктів господарювання перейти на загальну систему оподаткування

за єдиним податком 3 групи зі ставкою 2% від обороту без ПДВ. Також цим законом було встановлено ставку акцизного податку на нафтопродукти й газ (скраплені гази, пропан і бутан) на рівні 0%, а ставка ПДВ на них становить 7%. [35].

Законом № 2142 були внесені значні зміни до податкового та митного законодавства, особливо щодо процесу ввезення товарів на митну територію України. Ці зміни охоплюють як звільнення від оподаткування при ввезенні товарів, так і спрощення процедури митного оформлення.

Сьогодні існує різний підхід до митного контролю в залежності від підстави ввезення товарів

- Для гуманітарної допомоги, згідно з Постановою КМУ № 174 від 1 березня 2022 року, ввезення товарів здійснюється шляхом застосування декларативного принципу або подання гарантійного листа від кінцевого користувача товарів у визначеній формі до митних органів. Цей процес включає в себе спрощений порядок митного оформлення[39];

- Постановою КМУ № 236 від 9 березня 2022 року було встановлено, що під час дії воєнного стану деякі товари, що імпортуються до України, можуть отримати відстрочку сплати митних платежів. Це означає, що платіж за мито може бути відкладений на певний період часу. [40];

До категорії товарів, на які надається відстрочка сплати митних платежів під час дії воєнного стану, входять такі товари: лікарські засоби, медичні вироби та вироби медичного призначення, продукти харчування (залежно від групи товарів), товари військового призначення згідно з переліком, що був визначений Постановою КМУ № 1807 від 20 листопада 2003 року, а також товари критичного імпорту відповідно до переліку, визначеного Постановою КМУ № 153 від 24 лютого 2022 року. Для цих товарів митні платежі можуть бути сплачені пізніше, після ввезення товарів. [41];

Отже, узагальнюючи вищезазначене, можна зробити висновок, що митно-тарифне регулювання динамічно змінюється протягом останніх років. З метою удосконалення адміністрування нарахування та сплати митних платежів слід

здійснювати системний аналіз і поглиблене вивчення тенденцій у зовнішньоекономічній діяльності, пов'язаних зі справлянням податків і зборів, і вживати організаційні заходи, направлені на збільшення надходжень митних платежів до бюджету.

РОЗДІЛ 3.

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

3.1. Проблеми реалізації митно-тарифного регулювання митної політики в Україні

Необхідність контролю за імпортом і експортом товарів є важливим елементом митної політики країни, що забезпечує дотримання правил міжнародної торгівлі та захист внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції. Проте недостатня кількість кваліфікованих працівників та необхідної техніки та обладнання створює проблеми для ефективного здійснення контролю митною службою. Зокрема, в Україні не вистачає достатньої кількості кваліфікованих та досвідчених митників, які могли б ефективно виконувати свої повноваження.

Крім того, відсутність необхідної техніки та обладнання, наприклад рентгенівського та радіаційного сканерів, значно ускладнює процес митного контролю та призводить до збільшення ризику ввезення небезпечних вантажів. Для вирішення цих проблем необхідно вживати заходів, спрямованих на збільшення чисельності кваліфікованих працівників, відновлення та обслуговування необхідної техніки та обладнання.

Наприклад, можлива реалізація програми підвищення кваліфікації митників, що дозволить підвищити якість їх роботи та забезпечити відповідність міжнародним стандартам.

Таким чином, важливим кроком у підвищенні ефективності митного контролю є не лише підвищення кваліфікації працівників, а й забезпечення необхідними технічними засобами, такими як рентгенівські та радіоскопічні сканери, металодетектори, ваги та інші прилади. Інвестиції в закупівлю такого обладнання

можуть значно підвищити якість митного контролю та зменшити корупційні ризики. Також важливо забезпечити постійне оновлення технічного парку митних служб, щоб він відповідав сучасним вимогам і стандартам контролю за переміщенням товарів. Для цього необхідно регулярно проводити аналіз ринку технічних засобів та обладнання, організувати тендерні процедури та забезпечити своєчасну поставку та введення в експлуатацію нових приладів.

Відсутність чіткого та прозорого механізму встановлення митних тарифів є однією з головних проблем митної системи України. Така ситуація призводить до корупції та неправомірного збагачення окремих посередників.

Щоб вирішити цю проблему, можна вжити наступних заходів:

1. Розробити чіткий та прозорий механізм встановлення митних тарифів, який відповідає міжнародним стандартам та передбачає участь громадськості та бізнесу в процесі прийняття рішень.

2. Встановити на певний термін мораторій на зміну митних тарифів з метою забезпечення стабільності та передбачуваності митної політики.

3. Здійснити аудит митної системи з метою виявлення та припинення корупційних схем та практик, пов'язаних із установленням митних тарифів.

4. Забезпечити доступність та прозорість інформації про митні тарифи та інші митні платежі для населення та бізнесу.

5. Залучення експертів та представників громадськості до процесу прийняття рішень щодо митних тарифів для забезпечення широкої підтримки прийнятих рішень.

Недостатня координація між митними органами та іншими державними органами, що забезпечують контроль за імпортом та експортом товарів, може призвести до порушень у роботі митної служби та незабезпечення ефективного контролю за митними процедурами.

Щоб зменшити ці ризики, можна вжити таких заходів:

1. Утворення міжвідомчої координаційної ради з митного контролю має на меті запобігти повторенню функцій різних державних органів і забезпечити ефективніший нагляд за ввезенням та вивезенням товарів.

2. Розробка єдиного базового законодавства та стандартів контролю за імпортом та експортом товарів, які будуть обов'язковими для всіх державних органів, які мають відповідальність за здійснення митного контролю. Це забезпечить рівні умови праці та уникне протиріч у законодавстві.

3. Систематичні тренінги та семінари для працівників державних органів, що здійснюють контроль за імпортом та експортом товарів, щодо спільної роботи та взаємодії між собою. Такі заходи сприятимуть удосконаленню професійних знань і навичок працівників, а також підвищенню рівня їх відповідальності за якість і результати своєї праці.

4. Використання сучасних інформаційних технологій та програмного забезпечення для забезпечення ефективної взаємодії державних органів, що здійснюють контроль за імпортом та експортом товарів. Наприклад, спільна інформаційна система між митними органами та іншими державними органами може забезпечити ефективну координацію та обмін інформацією. Такі системи можуть включати інформаційні бази даних, веб-портали, електронні сервіси та інші інструменти для автоматизації процесів, пов'язаних з імпортом та експортом товарів. Наприклад, використання електронного декларування товарів може забезпечити ефективність та швидкість процесу митного контролю, а також зменшити випадки корупції та безпідставного збагачення. Крім того, використання сучасних інформаційних технологій дозволяє виявляти порушення митних правил та оперативно реагувати на них.

Невідповідність законодавства України вимогам міжнародних стандартів у сфері митної діяльності створює значні проблеми для української митної системи та підриває довіру до неї. Це може мати наслідки для зовнішньоекономічних відносин України з іншими державами, а також призвести до порушення прав та інтересів

учасників зовнішньоекономічної діяльності. Наприклад, може призвести відсутність правильного тлумачення міжнародних стандартів у сфері митної діяльності до помилкового тлумачення вимог митного законодавства та незаконного затримання товарів на митниці. Такі проблеми можуть спричинити нестабільність зовнішньоекономічних відносин і негативно вплинути на імідж України як надійного партнера для міжнародного бізнесу. Для вирішення цієї проблеми необхідно забезпечити відповідність національного митного законодавства міжнародним стандартам та ефективно застосовувати їх на практиці.

Неадекватність митних тарифів та їх відповідність міжнародним стандартам є однією з головних проблем митної системи України. Незважаючи на те, що Україна є членом Всесвітньої митної організації та має певні зобов'язання щодо встановлення митних ставок, на практиці часто виникають проблеми з їх відповідністю міжнародним стандартам. Це може мати негативні наслідки для українських підприємств та економіки в цілому. Наприклад, неправильно встановлені тарифи можуть збільшити вартість імпортованих товарів, що збільшує собівартість виробництва та підвищує ціни для споживачів. Крім того, невідповідність митних ставок міжнародним стандартам може призвести до порушення міжнародних угод і торгових відносин.

Один зі способів вирішення цієї проблеми полягає у посиленні нагляду за встановленням митних ставок і їх відповідністю міжнародним стандартам. Крім того, необхідно переглянути поточні митні ставки і переконатися, що вони відповідають міжнародним стандартам, а також здійснити заходи для усунення виявлених недоліків. Наприклад, можна ввести механізми перегляду та коригування митних ставок залежно від змін на міжнародних ринках, що дозволить уникнути надмірного підвищення цін на імпортовані товари та сприятиме розвитку зовнішньої торгівлі.

Неадекватність митних структур та кваліфікації посадових осіб митниці. Низька кваліфікація та відсутність достатньої кількості митників може спричинити затримки у здійсненні митних процедур та збільшити час перебування товарів на митниці.

Також серйозною проблемою є низька кваліфікація митників. У багатьох випадках працівники митниці не мають достатнього досвіду та знань для ефективного виконання своїх обов'язків, що може призвести до помилок та порушень митних правил. Крім того, через те, що митні процедури досить складні та вимагають знань у багатьох різних галузях, існує дефіцит кваліфікованих митників, що призводить до затримок у виконанні митних процедур та збільшення часу перебування товарів на митниці.

Ці проблеми можуть негативно вплинути на здійснення зовнішньоекономічної діяльності в Україні та можуть знизити довіру до української митної системи. Для вирішення цих проблем необхідно здійснити серйозні заходи щодо підвищення кваліфікації посадових осіб митних органів та збільшення чисельності працівників митних структур.

Розширення: підкуп митників та інших посадових осіб також може сприяти експорту товарів, які не пройшли митний контроль, що може поставити під загрозу безпеку національного ринку, а також здійснювати незаконні операції, які призводять до втрат бюджету. Для зменшення корупційних ризиків у митних процедурах необхідно запровадити систему внутрішнього контролю та моніторингу, а також забезпечити високу кваліфікацію митників та інших робітників митних органів. Також важливо забезпечити прозорість митних процедур та встановити жорсткі санкції за корупційні правопорушення.

Що стосується вирішення цих проблем, можна запропонувати наступні кроки:

1. Підвищення рівня кваліфікації митників та забезпечення достатньою кількістю кваліфікованих працівників.
2. Розробка та встановлення митних тарифів, що відповідають міжнародним стандартам.
3. Впровадження електронних митних процедур та зменшення фізичних зустрічей з митниками.
4. Ознайомлення з механізмами

3.2. Міжнародний досвід митного регулювання та роль митної політики в умовах європейської інтеграції України

Міжнародний досвід митного регулювання є цінним джерелом для України у процесі формування та вдосконалення своєї митної політики. Шлях до європейської інтеграції включає аналіз досвіду країн-членів ЄС та інших розвинених країн з митною системою. Це дозволяє визначити кращі практики, стандарти та рекомендації, які можуть бути використані для підвищення ефективності, прозорості та якості митного регулювання в Україні. Нижче в табл.3.1 наведено загальний перелік країн з розвинутою митною системою та коротка інформація про їх досвід у сфері митної діяльності:

Таблиця 3.1 Перелік країн з розвинутою митною системою та коротка інформація про їх досвід у сфері митної діяльності:

Країна	Інформація про досвід
США	США мають одну з найрозвиненіших митних систем у світі. Для забезпечення безпеки та ефективності митного контролю використовується широкий спектр програм та сервісів.[42]
Японія	Японія відома розвинутою митною системою та широким спектром митних послуг. Використовуються інноваційні методи, включно з розміщенням митників в інших країнах.[43]
Канада	Митна організація Канади є однією з найпрогресивніших і розвинених у світі. Для досягнення більш ефективного контролю на митниці та забезпечення високого рівня безпеки використовуються передові технології та інноваційні підходи.[44]
Європейський Союз	ЄС має спільну митну політику, яка передбачає спільний ринок і захист інтересів споживачів. Застосовуються високі стандарти захисту прав і боротьби з контрабандою.[45]
Австралія	Австралійська митна служба відома своїми інноваційними підходами до митного контролю. Для забезпечення ефективності митних процедур застосовуються управління ризиками та передові технології.[46]

Джерело: розроблено автором на основі [42-46]

Для розуміння міжнародних угод, які були підписані Україною та регулюють митне регулювання наведено табл. 3.2.

Таблиця 3.2. Загальний огляд міжнародних угод, які були підписані Україною та регулюють митне регулювання.

Назва угоди	Організація	Дата укладання
Угода про заснування Світової торгової організації	Світова торгова організація (СТО)	15 квітня 1994
Угода про співробітництво та взаємодію між Україною та Європейським союзом у галузі митної справи	Європейський союз (ЄС)	18 червня 1998
Угода про співробітництво та взаємодію між Україною та Європейським союзом у сфері митних питань	Європейський союз (ЄС)	21 березня 2002
Угода про зону вільної торгівлі між Україною та Канадою	Уряд України та Уряд Канади	11 липня 2016
Угода про асоціацію між Україною та Європейським союзом	Європейський союз (ЄС)	27 червня 2014
Угода про асоціацію між Україною та Європейським союзом (частина про зону вільної торгівлі)	Європейський союз (ЄС)	1 січня 2016
Угода про асоціацію між Україною та Європейським союзом (частина про митну співпрацю)	Європейський союз (ЄС)	1 вересня 2017
Угода про співробітництво та взаємодію між Україною та Швейцарською конфедерацією у галузі митної справи	Швейцарська конфедерація	2 червня 2000
Угода про співробітництво та взаємодію між Україною та Китайською Народною Республікою у сфері митних питань	Китайська Народна Республіка	21 грудня 1992
Угода про співробітництво та взаємодію між Україною та Республікою Литва у сфері митних питань	Республіка Литва	9 грудня 1994

Джерело: розроблено автором на основі [47,49-50]

Рекомендації та стандарти Всесвітньої митної організації (ВМО) та Європейського союзу (ЄС) щодо митного регулювання спрямовані на забезпечення ефективного та прозорого функціонування митних систем. Основні рекомендації та стандарти включають. [47,48]

Всесвітня митна організація (ВМО):

1. Міжнародний стандарт управління митними органами (ISCM) - цей стандарт встановлює принципи та практики управління митними органами, що сприяють їхній ефективності та прозорості.

2. Митний кодекс Всесвітньої митної організації (WCO) - цей кодекс визначає загальні принципи та процедури митного регулювання, зокрема валютного контролю, митного оформлення та митних процедур.

Європейський союз (ЄС):

1. Митний кодекс Співтовариства (МКС) - цей кодекс визначає загальні правила та процедури митного регулювання в ЄС, включаючи митне оформлення, валютний контроль, управління ризиками та співпрацю між митними органами.

2. Система єдиного митного тарифу (СЄМТ) - ця система встановлює єдиний набір митних ставок та правил для імпорту та експорту товарів в ЄС.

Ці рекомендації та стандарти сприяють забезпеченню гармонізації та співробітництва між країнами, поліпшенню ефективності митних процедур, зменшенню адміністративних бар'єрів та сприяють розвитку торгівлі.

Опис ролі митної політики в умовах євроінтеграції України:

1. З'ясувати, які вимоги до митної політики встановлюються ЄС для країн-кандидатів.

2. Проаналізувати стан готовності митної системи України до виконання вимог ЄС.

3. Висвітлити, як впровадження європейських стандартів в митну політику впливає на розвиток економіки та бізнесу в Україні.

4. Розглянути можливості співпраці з ЄС в галузі митної політики та пропозиції щодо її подальшого вдосконалення.

Вимоги Європейського Союзу (ЄС) до митної політики країн-кандидатів є однією з ключових умов для вступу до ЄС. Митна політика має бути узгоджена з нормами та стандартами ЄС, зокрема щодо митних процедур, контролю, гармонізації митних ставок, відповідності правилам торгівлі та іншим аспектам.

Аналіз готовності митної системи України до виконання вимог ЄС включає оцінку існуючих законодавчих та інституційних рамок, кадрових та технічних можливостей, інфраструктури, процесів управління ризиками, електронної системи митного контролю та інших аспектів. Виявлені недоліки та проблеми слід адресувати та підготувати план заходів для досягнення вимог ЄС.

Впровадження європейських стандартів в митну політику сприяє розвитку економіки та бізнесу в Україні. Це забезпечує спрощення та прозорість митних процедур, зменшення бюрократичних перешкод, покращення умов для зовнішньоекономічної діяльності, залучення інвестицій та розширення міжнародної торгівлі.

Співпраця з ЄС в галузі митної політики передбачає обмін досвідом, навчання, технічну підтримку та консультації. Україна може активно співпрацювати з ЄС у вдосконаленні митної політики, використовувати передові практики та стандарти, залучати фінансову та технічну допомогу. Подальше вдосконалення митної політики в Україні.

Основним завданням митної політики України в післявоєнний період було створення ефективної системи митного регулювання та вдосконалення митної практики. Для досягнення цієї мети можна розглянути наступні шляхи вдосконалення митної політики України:

1. Створення сучасної митної інфраструктури: оновлення митних портів, відкриття нових митних постів, встановлення сучасного митного обладнання та вдосконалення інформаційної системи митного контролю.

2. Вдосконалення законодавства: розробка нових правил та процедур митного регулювання, зміцнення взаємозв'язку між митними органами та іншими урядовими установами, вдосконалення процедур митного оформлення.

3. Залучення іноземного досвіду: аналіз досвіду країн з розвинутою митною системою, використання позитивного досвіду та принципів міжнародних договорів про митне регулювання.

4. Розвиток електронної системи митного контролю: встановлення сучасної системи електронного митного контролю та митного оформлення, включення у цю систему всіх митних постів та портів.

5. Підвищення кваліфікації митних службовців: проведення курсів підвищення кваліфікації для митних службовців, що дозволить забезпечити високий рівень професійної підготовки працівників митної служби та ефективність митного контролю.

6. Встановлення прозорої системи митних платежів: розробка нових методів розрахунку митних платежів, удосконалення процедур повернення митних платежів та створення системи моніторингу.

7. Запровадження автоматизованих систем митного контролю та митного оформлення, що дозволить знизити ризики порушення митних правил та зменшити час на митне оформлення.

8. Розвиток міжнародного співробітництва в галузі митної політики, включаючи укладання договорів про уникнення подвійного оподаткування та співпрацю з міжнародними митними організаціями.

9. Вдосконалення законодавства в галузі митної політики з метою забезпечення його відповідності міжнародним стандартам та забезпечення ефективного захисту національних інтересів.

10. Залучення інвестицій у розвиток митної інфраструктури та удосконалення технічного забезпечення митного контролю.

11. Вдосконалення митного законодавства та процедур з метою забезпечення прозорості та уникнення корупційних ризиків.

12. Запровадження системи митного адміністрування, яка б дозволяла ефективно взаємодіяти з платниками мита та забезпечувати їх права та інтереси.

- Використання інформаційних технологій в митній справі: автоматизація митних процедур та впровадження електронного митного оформлення сприятимуть зменшенню корупції та прискоренню перетину кордону.
- Впровадження міжнародних стандартів у митну практику: використання єдиних правил та процедур сприятимуть полегшенню та прискоренню зовнішньоекономічної діяльності та забезпеченню безпеки на кордоні.
- Розробка та впровадження митних пільг для розвитку експортної діяльності: такі заходи можуть стимулювати зростання виробництва та експорту українських товарів та послуг, а також підвищити конкурентоспроможність на міжнародному ринку.
- Сприяння співпраці з іншими країнами у митних питаннях: партнерство з іншими країнами та обмін досвідом може сприяти удосконаленню митної політики України та підвищенню її ефективності.

ВИСНОВКИ

Митна політика в країні визначається як сукупність заходів, інструментів та методів, спрямованих на регулювання митних процедур та встановлення економічних відносин з іншими країнами. Це важлива складова економіки держави, яка має безпосередній вплив на зовнішньоекономічну діяльність. Дослідження поняття та сутності митної політики дозволяє зрозуміти її роль у забезпеченні захисту національних інтересів, розвитку бізнесу та зовнішньої торгівлі.

Нормативно-правове регулювання митної політики в Україні включає систему законодавчих актів, які визначають правові засади та норми, що регулюють митну діяльність в країні. Актуальність дослідження полягає в необхідності вивчення та аналізу цієї системи законодавства. Регулювання митної політики в Україні є важливим кроком у європейську інтеграцію країни, адже Україна зобов'язана привести своє законодавство у відповідність до вимог ЄС у галузі митної діяльності.

Аналіз показники та індикатори регулювання митної політики дозволяє оцінити ефективність митної політики, виявити проблемні сфери та прийняти необхідні заходи для їх покращення.

Аналіз сучасного стану митно-тарифного регулювання в Україні дозволяє зрозуміти поточні проблеми та виклики, з якими стикається митна політика. Цей аналіз включає вивчення митних тарифів, процедур та інших нормативних актів, які регулюють митну діяльність в країні. Виявлення недоліків та прогалин у сучасному митно-тарифному регулюванні допомагає розробити стратегію вдосконалення митної політики, забезпечити сприятливі умови для бізнесу та зовнішньої торгівлі.

Проблеми здійснення митно-тарифного регулювання митної політики в Україні включають такі аспекти, як недостатня ефективність митних процедур, високий рівень корупції, неоднаковий доступ до митних послуг, складність митного легалізування та регулювання митних тарифів. Ці проблеми створюють перешкоди

для бізнесу та зовнішньої торгівлі, обмежують економічний розвиток країни та належне функціонування митної системи. Розв'язання цих проблем вимагає комплексного підходу, включаючи реформування законодавства, підвищення прозорості та відповідальності, вдосконалення митних процедур та впровадження сучасних технологій.

Міжнародний досвід митного регулювання може стати цінним джерелом для України в удосконаленні своєї митної політики. Умови євроінтеграції вимагають відповідності національного законодавства та практики ЄС у галузі митної діяльності. Міжнародний досвід може допомогти Україні впровадити ефективніші методи та процедури митного регулювання, забезпечити більшу прозорість та ефективність системи. Важливо вивчити та адаптувати найкращі практики з інших країн, а також враховувати особливості національного контексту. Впровадження міжнародного досвіду може сприяти розвитку зовнішньої торгівлі, залученню інвестицій та покращенню бізнес-клімату в країні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бережнюк І. Теоретичні основи та сутність митної справи. Вісник Академії митної служби України. 2002. № 3. С. 3–13.
2. Гребельник О. П. Митна справа: підручник. 4-те вид., оновл. та допов. Центр учб. літ., 2014. 472 с. URL: <https://library.nusta.edu.ua/depositary/> (дата звернення: 13.04.2023).
3. Приймаченко Д.В. Митна політика держави та її реалізація митними органами: Монографія. Академія митної служби України. 2006. С. 332. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream.pdf> (дата звернення: 07.04.2023).
4. В. Шевчук, Ю. І. Мискін. Митна політика як важлива складова забезпечення митних інтересів держави. 2018. С. 45–51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2018_7-8_7 (дата звернення: 08.04.2023).
5. І. Мокій, Ю.В. Полякова, І.Ю. Фільченко. Митна політика в системі захисту внутрішнього ринку. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 6. С. 70–74.
6. Принципи митно-тарифного регулювання в Україні. Економічний простір. 2018. URL: <https://doi.org/10.30838/P.ES.2224.231018.65.247> (дата звернення: 14.04.2023).
7. "Про державну митну службу України" : Закон України від 23.03.1998 р. № 1145/96 : станом на 30 квіт. 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1145/96#Text> (дата звернення: 10.04.2023).
8. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 р. № 959-ХІІ : станом на 4 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення: 28.03.2023).
9. Міністерство Фінансів України. Міністерство Фінансів України. Діяльність митна політика URL: <https://mof.gov.ua/uk/customs-policy> (дата звернення: 21.03.2023).

10. Про ставки митних зборів : Постанова Кабінета Міністрів України від 27.01.1997 р. № 65 : станом на 16 трав. 2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/65-97-п#Text> (дата звернення: 29.03.2023).
11. Про затвердження Порядку визначення митної вартості товарів та інших предметів у разі переміщення їх через митний кордон України : Постанова Каб. Міністрів України від 05.10.1998 р. № 1598 : станом на 1 січ. 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1598-98-п#Text> (дата звернення: 17.04.2023).
12. Про затвердження Примірного положення про відділ організації митного контролю регіональної митниці, митниці : Наказ від 11.01.2012 р. № N 25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0025342-12#Text> (дата звернення: 10.05.2023).
13. Митний кодекс України : Кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI : станом на 3 трав. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 24.03.2023).
14. Квактун О. Методи та інструменти митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України. Економічний простір. 64-те вид. 2012. С. 10–18.
15. Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ 1947) : Угода Королівство Бельгія від 30.10.1947 р. : станом на 15 квіт. 1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_264#Text (дата звернення: 21.04.2023).
16. Протокол про вступ України до Світової організації торгівлі : Протокол Світ. орг. торгівлі від 05.02.2008 р. : станом на 16 трав. 2008 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_049#Text (дата звернення: 22.05.2023).
17. Гуцу С.Ф. Проблеми митного регулювання в Україні в умовах євроінтеграції. Гуманітарний часопис. 2015 № 4. С. 132–134.
18. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України : Постанова Каб. Міністрів України від 20.08.2014 р. № 375 : станом на 17 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-п#Text> (дата звернення: 21.03.2023).

- 19.**Про Митний тариф України : Закон України від 04.06.2020 р. № 674-IX : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/674-20#Text> (дата звернення: 22.04.2023).
- 20.**Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях: Закон України від 18.01.2018 р. № 2268-VIII : станом на 7 трав. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19#Text> (дата звернення: 22.04.2023).
- 21.**Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI : станом на 6 трав. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 24.04.2023).
- 22.**Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. від 27.06.2014 р. станом на 25 жовт. 2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 21.04.2023).
- 23.**Андрійчук В. Г. , Хрупов Є. В. Трансформація митного тарифу України у контексті членства в СОТ та спричинені нею зрушення у вітчизняній зовнішньоекономічній політиці за умов глобальних кризово-реcesійних явищ. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Науковий журнал. 2011. № 2. С. 12–21.
- 24.**Деякі питання реалізації положень Митного кодексу України щодо надання авторизацій : Постанова Каб. Міністрів України від 27.09.2022 р. № 1092. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1092-2022-п#Text> (дата звернення: 18.04.2023).
- 25.**Деякі питання надання митним органам забезпечення сплати митних платежів щодо товарів, що переміщуються трубопровідним транспортом : Постанова Каб. Міністрів України від 08.10.2022 р. № 1126 : станом на 24 січ. 2023 р. URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2022-п#Text> (дата звернення: 14.04.2023).
- 26.** Про застосування заборони ввезення товарів з Російської Федерації : Постанова Каб. Міністрів України від 09.04.2022 р. № 426 : станом на 17 черв. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/426-2022-п#Text> (дата звернення: 16.04.2023).
- 27.** Про затвердження переліку окремих товарів, ввезення яких на митну територію України та/або переміщення територією України транзитом здійснюється без надання митним органам забезпечення сплати митних платежів : Постанова Каб. Міністрів України від 27.09.2022 р. № 1091 : станом на 6 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1091-2022-п#Text> (дата звернення: 24.04.2023).
- 28.** Про приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту : Закон України від 30.08.2022 р. № 2555-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2555-20#Text> (дата звернення: 24.05.2023).
- 29.** Про приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту : Закон України від 30.08.2022 р. № 2555-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2555-20#Text> (дата звернення: 14.05.2023).
- 30.** Керівні принципи для митної справи в Україні. К.: Бізнес центр «Горизонт Парк». 2020. С. 37.
- 31.** Дяченко Т. О. Особливості митно-тарифного регулювання України // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2015. № 125(ч. І). С. 129–137.
- 32.** Про внесення змін до Митного тарифу України щодо уніфікації ставок ввізного мита на окремі товари : Проект Закону від 07.02.2023 р. № 2911-IX. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72952 (дата звернення: 12.05.2023).
- 33.** Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 14.05.2023).

34. Home | Державна Митна Служба. Державна Митна Служба. URL: <https://customs.gov.ua/> (дата звернення: 13.05.2023).
35. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 14.05.2023).
36. Публічний звіт Державної митної служби України за 2021 рік. 2022. 69 с. (дата звернення: 10.05.2023).
37. Міністерство фінансів України. офіційний сайт. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk> (дата звернення: 04.04.2023).
38. Соколовська О. В. Удосконалення митно-тарифної політики України як напрям підвищення економічної безпеки держави. Національна тристороння соціально-економічна рада. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1364> (дата звернення: 02.03.2023).
39. Деякі питання пропуску гуманітарної допомоги через митний кордон України в умовах воєнного стану : Постанова Каб. Міністрів України від 01.03.2022 р. № 174 : станом на 4 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2022-п#Text> (дата звернення: 14.04.2023).
40. Деякі питання митного оформлення окремих товарів, що ввозяться на митну територію України у період дії воєнного стану : Постанова Каб. Міністрів України від 09.03.2022 р. № 236 : станом на 3 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2022-п#Text> (дата звернення: 14.04.2023).
41. Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення : Постанова Каб. Міністрів України від 20.11.2003 р. № 1807 : станом на 11 берез. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-2003-п#Text> (дата звернення: 14.04.2023).

42. U.S. Customs and Border Protection. U.S. Customs and Border Protection. URL: <https://www.cbp.gov/> (date of access: 10.05.2023).
43. Japan Customs. 日本国税関庁 Japan Customs. URL: <https://www.customs.go.jp/english/> (date of access: 11.05.2023).
44. Canada Border Services Agency | Agence des services frontaliers du Canada. Canada Border Services Agency | Agence des services frontaliers du Canada. URL: <https://www.cbsa-asfc.gc.ca/> (date of access: 22.04.2023).
45. Taxation and Customs Union. Taxation and Customs Union. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/home_en (date of access: 24.03.2023).
46. Department of Home Affairs Website. Department of Home Affairs Website. URL: <https://www.homeaffairs.gov.au/> (date of access: 03.04.2023).
47. World Customs Organization. World Customs Organization. URL: <https://www.wcoomd.org/> (date of access: 21.04.2023).
48. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/ (дата звернення: 24.04.2023).
49. United Nations Treaty Collection. United Nations Treaty Collection. URL: <https://treaties.un.org/> (date of access: 05.05.2023).
50. EU law - EUR-Lex. EUR-Lex – Access to European Union law – choose your language. URL: <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html> (date of access: 20.05.2023).
51. Звіт про митне регулювання в Україні. Київ : Держ. митна служба України, 2019.
52. Дерманська Л. Оцінка фіскальної ефективності митної політики України. Економіка та суспільство. 2022. № 38. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-25> (дата звернення: 01.04.2023).
53. Деякі питання пропуску гуманітарної допомоги через митний кордон України в умовах воєнного стану : Постанова Каб. Міністрів України від 01.03.2022 р. № 174 : станом на 4 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2022-п#Text> (дата звернення: 14.05.2023).

